

המשכיל

maskil

■ Z obsahu

Šedesát let Izraele –
šedesát let naděje 2

Úvahy o službě
v izraelské armádě 6

Transplantace kostní dřeně
je věcí nás všech 11

■ Krátce

V pátek 5. ijaru 5708 (14. května 1948) ve tři hodiny odpoledne prohlásil v Tel Avivu David ben Gurion vznik Státu Izrael. Nový stát vznikl na území, které podle rezoluce OSN z 29. listopadu 1947 o rozdělení mandátní Palestiny na dva státy, na židovský a arabský, mělo připadnout židovskému státu. Připomeňme, že představitelé arabských států a v Palestině žijících Arabů tuto rezoluci nepřijali, čímž sami znemožnili vytvoření nezávislého arabského státu vedle státu židovského.

Rabín Daniel Mayer

Zní to snadno. Ale tak snadné to není. Izraelská armáda nepotřebuje lidi. Kvůli velkému přílivu ruských přistěhovalců do Izraele armáda už nebere lidi starší 25 let, a jistě ne ty, kterým je přes čtyřicet. Mě bylo už 43. Musel jsem se uchýlit k časem prověřené praxi, jenže naruby – musel jsem využít známostí, protekce, abych se dostal do armády.

Rabín Rich Kirschen

Ve dvou spekulativních hrdelních procesech v Kutné Hoře a Písku byl na základě vágních a i falešných důkazů Hilsner odsouzen k trestu smrti. Na jeho obhajobu se proti většině tehdejší společnosti postavil Tomáš Garrigue Masaryk, který odmítl tehdy rozšířené přesvědčení, že šlo o rituální vraždu při příležitosti svátku Pesach.

Richard Seemann

Ruth Fayon se snaží předávat štafetu mladším generacím a za tím účelem pravidelně spolupracuje s organizací CICAD (Mezikomunitní koordinační výbor proti antisemitismu a hanobení), která pořádá edukativní zájezdy pro učitele do Osvětimi a dalších míst spojených s holocaustem. Prostřednictvím takto poučených pedagogů je možné dále bojovat proti zapomenutí a především proti popírání holocaustu.

Jiří Strnad

Ruth Fayon

obdržela Řád čestné legie

Francouzský prezident udělil
karlovarské rodačce nejvyšší ocenění

Šedesát let Izraele – šedesát let naděje

V pátek 5. íjaru 5708 (14. května 1948) ve tři hodiny odpoledne prohlásil v Tel Avivu David ben Gurion vznik Státu Izrael. Nový stát vznikl na území, které podle rezoluce OSN z 29. listopadu 1947 o rozdělení mandátní Palestiny na dva státy, na židovský a arabský, mělo připadnout židovskému státu. Připomeňme, že představitelé arabských států a v Palestině žijících Arabů tuto rezoluci nepřijali, čímž sami znemožnili vytvoření nezávislého arabského státu vedle státu židovského.

„Kdo slyšel kdy něco takového? Kdo co takového spatřil? Což se zrodí země v jediném dni? Nebo národ bývá zplozen jedním rázem? Sotva se začala svijet bolestí, už porodila sijónská dcera své syny“ (Izajáš 66,8). Prorokova slova zcela přesně vystihují moment zrození moderního Izraele.

Podobně jako mýtický pták Fénix rodící se ze svého popela, tak i novodobý židovský stát povstal z popela holocaustu. Zbytek zdecimovaného národa se vzbudil, pozdvihl hlavu a po devatenácti staletích se opět stal pánem země, kterou Hospodin zaslíbil jeho otcům Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi. Před šedesáti lety se změnila *Judea capta* v *Israel renovata*. Šedesát let v dějinách lidstva je jako kapka v moři, kdežto stejný časový úsek v dějinách národa je dostatečně dlouhou dobou na to, aby v ní probíhající dějinné události změnily nejen tvář země, ale i národa tam žijícího. Každé z šesti desetiletí existence Izraele bylo naplněno událostmi, které mu vtiskly svou specifickou pečeť.

První dekádu existence Izraele 1948–1958 můžeme nazvat **Zrodem a bojem o přežití**. Den po vyhlášení nezávislosti musel nový stát čelit vojenské agresi Egypta, Sýrie, Libanonu, Jordánska a Iráku, jejímž cílem bylo v zárodku zničit židovský stát a „rozervat na cáry“ rezoluci VS OSN z 29. listopadu 1947, která hovořila o rozdělení území britské mandátní Palestiny na dva státy, na židovský a arabský. Tento sen arabských vůdců se neuskutečnil také díky vojenské pomoci tehdejšího Československa mladému židovskému státu, na kterou se dodnes nezapomnělo. O rok později, v květnu 1949, byl Izrael přijat za člena OSN. V první polovině roku 1949 na základě dohod o příměří s arabskými sousedy vznikla tzv. Zelená linie, která tvořila až do Šestidenní války hranice Izraele. Krátce po ní nazval tehdejší ministr zahraničí Abba Eban Zelenou linii „hranicemi Osvětami“.

Těžká hospodářská situace si vyžádala radikální řešení. Vláda vyhlásila roku 1949 úsporný program (přídělový systém regulace potravin a zboží), který ve zmírněné formě platil až do roku 1960. Byl vyhlášen také nelítostný boj černému trhu.

Roku 1954 byl zahájen soudní proces, který se zabýval činností dr. Rudolfa Kasznera za války v Budapešti. Podle soudce „Kasztner prodal svou duši ďáblu“ tím, že spolupracoval s nacisty. Roku 1957 byl Kasztner zastřelen na telavivské ulici a teprve po jeho smrti, v lednu 1958, Nejvyšší soud zprostil Kasztnera všech obvinění a podezření.

Koncem října 1956 se Izrael účastnil po boku Francie a Velké Británie vojenských akcí proti Násirovu Egyptu, což bylo odpovědí na

jeho zákaz plavby izraelským obchodním lodím znárodněným Suezským průplavem a také na egyptskou podporu fedáinům (teroristům) pronikajícím z jeho území do Izraele.

Během první dekády přijelo do Izraele 935 tisíc nových přistěhovalců z Evropy i židovských vyhnanců z arabských států.

Druhou dekádu 1958–1968 můžeme nazvat **Od upevnění státnosti do euforie Šestidenní války**. Izrael si upevnil své místo na mezinárodní scéně. Navázal diplomatické styky s mnoha rozvojovými státy v Africe, kterým poskytl pomoc, zvláště v zemědělství. Na vnitropolitické scéně se roku 1959 poprvé projevil problém sociální nerovnosti, když propukly nepokoje v haifské chudinské čtvrti Wadí Salib obývané převážně přistěhovalci ze severní Afriky.

V květnu 1960 byla zveřejněna zpráva o zatčení válečného zločince Adolfa Eichmanna. Eichmann byl v Jeruzalémě odsouzen k trestu smrti a roku 1962 popraven. V lednu 1964 přijel na krátkou návštěvu Izraele (Svaté země) papež Pavel VI., kterého u biblického Megida přijal prezident Zalman Šazar. Roku 1965 byl zvolen starostou Jeruzaléma Teddy Kollek, který jím byl až do roku 1993. Roku 1966 se stal izraelský spisovatel Šmuel J. Agnon laureátem Nobelovy ceny za literaturu.

V červnu 1967 vypukla Šestidenní válka jako odpověď Izraele na agresivní kroky Egypta a Sýrie. Byl obsazen Západní břeh Jordánu, pásmo Gazy a Sinaj, Golanské výšiny a osvobozen východní Jeruzalém.

Třetí dekáda 1968–1978 byla v životě Izraele velmi těžkou. Můžeme ji nazvat **Desetiletím teroru, tragického Jom kipuru a politického zvratu**. Začala vysilující válka v oblasti Suezského kanálu a také se rozmohly teroristické akce palestinských organizací namířené především proti izraelským a židovským cílům nejen na Středním východě, ale na celém světě. V květnu 1972 tři japonští teroristé střelili v letištní hale v Lodu. Zanechali po sobě 27 mrtvých a 72 raněných. Připomeňme 5. září 1972, kdy palestínští teroristé zavraždili 11 izraelských sportovců na olympiádě v Mnichově. Další ranou byla nepřipravenost izraelské armády na útok Egypta a Sýrie, který začal 6. října 1973, o svátku Jom kipur. Jen s vypětím všech sil a za cenu mnoha obětí byli Egyptčané a Syřané zastaveni a odraženi. Jomkipurová válka udělala tečku za euforií Šestidenní války. Tato válka stála Goldu Meir premiéřské křeslo. V červenci 1976 osvobodilo speciální komando izraelské armády 116 pasažérů a členů posádky letadla Air France uneseného teroristy do Ugandy na letiště v Entebe. Květen 1977 znamenal zvrát na vnitropolitické scéně. Po 29 letech vlády Strany práce ▶

Izraelská deklarace nezávislosti.
Repro Jewish Holidays

► práce se k moci dostala opozice Likud v čele se svým předsedou Menachemem Beginem. Begin byl také ten, kdo pozval egyptského prezidenta Anwara Sadata k návštěvě Jeruzaléma a k zahájení mírových rozhovorů, které byly završeny úspěchem. Sadat i Begin se stali laureáty Nobelovy ceny míru.

Čtvrtou dekádu **1978–1988** můžeme nazvat **Od míru s Egyptem do první intifády**. Koncem března 1979 byla ve Washingtonu slavnostně podepsána mírová dohoda mezi Egyptem a Izraelem. V červenci 1980 byl odhlasován Zákon o Jeruzalému, podle něhož je sjednocený Jeruzalém hlavním městem Izraele. V červnu 1981 izraelská letadla bombardovala a zničila irácký atomový reaktor. V červnu 1982 začala operace „Mír Galileji“, která byla odpovědí Izraele na neustálé raketové ostřelování severního Izraele teroristy z jižního Libanonu. Izraelská vojska vstoupila do Libanonu. V lednu 1985 byly zveřejněny informace o akci „Moše“, při níž bylo dopraveno do Izraele více než šest tisíc etiopských Židů. V prosinci 1987 začala první intifáda (lidové povstání) na Západním břehu a v pásmu Gazy. Izraelská ekonomika byla liberalizována, ale hyperinflace slavila svůj triumf. Během pěti let (1980–1985) do zavedení nové šekelu dosáhla inflace 38 tisíc procent.

Pátou dekádu **1988–1998** můžeme nazvat **Od masového přistěhovalectví do jubilejního roku**. Rok 1989 s sebou přinesl pád komunistických režimů v Evropě a s tím i otevření hranic dosud uzavřených „železnou oponou“. Rokem 1990 začíná masová alija Židů ze Sovětského svazu, která doznívá ještě dnes, počátkem 21. století. Do Izraele se přistěhovalo milion bývalých občanů SSSR a následnických států SNS. Alija ze Sovětského svazu se pozitivně odrazila na izraelské ekonomice.

Od 17. ledna do 25. února 1991 bombardoval Irák území Izraele raketami Scud. Na Izrael dopadlo celkem 39 raket, které přímo zabily jen jednoho člověka a většinou jen lehce zranily 300 lidí. Tuto skutečnost nelze vysvětlit jinak než jako zázrak.

V září 1993 byly podepsány „mírové“ dohody z Osla mezi OOP a Izraelem. Jásir Arafat však neměl v úmyslu se jich držet, což dokázal při druhé intifádě „Al Aksa“, která začala roku 2000. Většina národa jimi byla rozčarována. V říjnu 1994 podepsali Jordánsko a Izrael mírovou dohodu.

4. listopadu 1995 na telavivském Náměstí králů Izraele atentátník Jigal Amir zastřelil předsedu vlády Jicchaka Rabina. Tato vražda rozdělila občany v pohledu na tuto událost. Dodnes nejsou některé okolnosti této politické vraždy jasné.

Poslední, šestou dekádu **1998–2008** můžeme nazvat **Od intifády Al-Aksá do nejisté budoucnosti, ale s optimismem**. Druhá intifáda Al-Aksá roku 2000, která na „mírném ohni“ pokračuje prakticky dodnes, stála životy stovek izraelských občanů včetně dětí. Totéž na straně druhé. V tomto roce předseda vlády Ehud Barak stáhl izraelské síly z jižního Libanonu, čímž se teroristé Hizballáhu dostali až k hraničnímu plotu. Ani Arafatova smrt nic nezměnila, neboť prezidentem Palestinců a předsedou OOP se stal slabý Abú Mazen, kterému se situace vymkla z rukou. Iniciativu převzal radikální Hamás, který odmítá uznat existenci Izraele v jakýchkoli hranicích. Ariel Šaron napomohl Hamásu také tím, že vyklidil pásmo Gazy. Od té doby každodenně dopadají rakety na jih Izraele a na Sderot a Aškelón. V létě 2006 teroristé Hizballáhu začali raketami dlouhého doletu ostřelovat města a vesnice severního Izraele. Nerozhodnost předsedy vlády Ehuda Olmerta a nedostatky v samotné armádě stály Izrael nemalé oběti na životech vojáků i civilního obyvatelstva.

Poslední slova zní pesimisticky, ale mám za to, že ne vše je černé, že po druhé libanonské válce politické i vojenské vedení Izraele vyvodilo správné závěry a vyvaruje se minulých chyb.

Závěrem popřejme židovskému státu mír a bezpečnost do další šedesátky: **עד מאה ושבעים**.

► *Rabín Daniel Mayer*

Program Bejt Simcha květen 2008

SOBOTA 10. KVĚTNA
od 10 hodin v Bejt Simcha
Ranní sobotní bohoslužba s Masorti
a rabinem Ronaldem Hoffbergem

SOBOTA 24. KVĚTNA
od 10.30 hodin na Židovské obci
Ranní sobotní bohoslužba
a studium s rabinem Tomášem
Kučerou

PRAVIDELNÉ AKCE
Kabalat Šabat každý pátek
od 18 hodin

HODINY PRO VEŘEJNOST
až do odvolání pouze po předchozí
telefonické dohodě

Bejt Simcha
Mánesova 8, 120 00 Praha 2
Telefon: 222 251 641, 724 027 929
E-mail: kehila@bejtsimcha.cz
Web: www.bejtsimcha.cz

World Union for Progressive Judaism
a Bejt Simcha vás srdečně zvou

IZRAEL: Stát a náboženství

přednáška v rámci vzdělávacího cyklu
Různé chutě judaismu u příležitosti
60. výročí vzniku Státu Izrael

přednáší Irena Kalhousová,
absolventka oboru politologie na
Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě

14. května od 19 hodin
na Židovské obci, Maiselova 18, Praha 1
(sál ve 3. patře), vstup: 15 Kč.

další informace o programu **Různé chutě
judaismu** na e-mailové adrese:
vzdelavani2006@volny.cz
nebo na telefonu 724 027 929

Bejt Simcha ve spolupráci s WUPJ srdečně zve na

ŠABAT S RABÍNEM TOMÁŠEM KUČEROU

sobota 24. května 2008

na Židovské obci (sál ve 3. patře), Maiselova 18, Praha 1

Šachrit – ranní bohoslužba od 10.30 h

Šiur – společné studium týdenního oddílu Tóry od 12 h

Hodina hebrejštiny od 13 h

Príspevky ke společnému vegetariánsko-mléčnému obědu vítány.

když předák musí Z KOLA VEN

Rčení, že moc je to nejnáramnější afrodisiakum, se přisuzuje Henry Kissingerovi, ač zajisté i mnozí jiní se takto správně vyjádřili. Nepřekvapuje velmi často vídaná neochota tuto moc pozbyť, žezla se vzdát, z centra manéže odejít do ústraní a případného zapomenutí. Záleží ovšem na váze žezla, zda je spíš jen symbolické, téměř formalitou, či zda jeho držitel rozhoduje o osudu země se vším blahým či neblahým dopadem.

V solidně fungujících monarchiích zpravidla nedochází k závažným krizím, když vládce zemře či případně rezignuje nebo – jak se v minulosti občas stávalo – je rezignován přesunem do blázince a na trůn pak zasedne jeho nejstarší syn. Není-li meče, království se ujme přeslice. Až na dvě značně periferní výjimky (Svazijsko v Africe a Tonga v Pacifiku) s něčím takovým mám ale pramálo zkušeností.

V diktaturách ochota odejít od žlabu bývá výjimkou. Častější a populárnější řešení poskytuje smrt, nezřídka uspěšená dosavadními odpůrci toho kterého velikána, úspěšně zavražděného či v nejlepším případě do exilu upláchnuvšího. Hamižnost, lakota jsou ovšem normou, samozřejmostí na mnoha adresách světa – kleptokrati typu konžského Mobuty, filipínské Imeldy Narcisové – nikoho nešokuje samozřejmost, že vládce, jako odpovědný manžel a otec, se snaží finančně zajistit především vlastní rodinu a maximálně si nakrást. Indonéský Suharto nám poslouží zářným příkladem.

Za pobytu v Číně si vzpomínám na šok tamější veřejnosti po obdržení zprávy, že syn tehdejšího prezidenta Ronalda Reagana, povoláním baleták, ztratil zaměstnání. To tedy americké hospodářství musí být v katastrofálním stavu, když ani prezident se nemůže postarat o vlastní dítě, komentovali domorodci. (Vím jen o jednom případě ze zemí třetího světa, kdy vládce končil jako nuzák: polynéský Albert Henry, první předseda vlády Cookových ostrovů, poctivec, s nímž jsem měl příležitost strávit řadu měsíců. Po jeho smrti rodina neměla dost prostředků pořídit mu pořádný pomník.)

Bohatstvím, přivezeným lupem, neoplývali předáci-utečenci z komunistického světa. Alexander Kerenský, Leninem svržený předchůdce, přišel do Ameriky s prázdnou

kapsou. (Můj unikátní zážitek z doby čišnění v restauraci pana Vašaty na Manhattanu: nesl jsem dršťkovou polévku, kdosi do mě strčil a já polil hosta – právě tuto historickou postavu, tehdy vlastníci snad jen jedno sako, které jsem tak nešťastně potřísnil.) V Americe jsem měl možnost potkat snad většinu představitelů poúnorového exilu a žádný z nich se netopil ve zlatě, mnozí z nich přežívali tuze skromně. Prominentům exilové vlny posrpnové se již vedlo o poznání lépe. Nejedni se uchytili v pohodlném akademickém prostředí. A nejdzařileji ovšem dopadli strůjci odpovědní za hanebná léta budování vědeckého socialismu, včas přesídlili z rolí politických do ekonomických, též jako penzisté, nedotčeni ve svých vilách – Jakeš, Štrougal v Praze, Biľak v Bratislavě.

Teď v souvislosti s rezignací Tonyho Blaira britská televize vysílala dokumentární záznam o osudu jeho předchůdců. Zajímavé detaily, dost neveselá to podívaná. Plno moci a mediální pozornosti jeden okamžik a pak je najednou všechno pryč. Dvě hodiny po rezignaci odcházejícímu premiérovi odpojili telefon. Churchill se ze svého vládního sídla vytratil zadním vchodem. Edward Heath přijel v honosné limuzíně do Buckinghamského paláce předložit rezignaci královně, a jen co krátký ceremoniál skončil, již nebylo k dispozici vozidlo, do něhož by vyhlásila hvězda mohla zasednout.

Edward Heath, jediný starý mládenec mezi někdejšími premiéry, neměl se kam vrátit, nikdy nevlastnil dům. Harold Wilson, jehož jediným smyslem života byla politika, rovněž nenacházel alternativu, k níž by mohl uspokojivě zamířit. James Callaghan přesídlil na svou farmu k ovcím.

Nepopíratelná je výhoda majetku k podpoře názoru, že nevhodnější do politiky jsou

lidé bohatí. Nemají nutkání si nakrást, lpět na žlabu za každou cenu. Jsou veleobtěžně poplatitelni. Jak by se dal koupit Rockefeller?

Herold Macmillan se mohl vrátit do nakladatelství, rodinného podniku. Winston Churchill po vítězné světové válce okusil v roce 1964 potupnou volební porážku, ve věku 71 let byl vypuzen nevděčným národem a měl zpočátku značné existenční potíže, ohrožující i jeho rodinné sídlo. Pár dobře situovaných přátel se pak postaralo, aby o ně nepřišel. Churchill se znovu v roce 1951 chopil vlády a setrval v ní do roku 1955, kdy mu bylo 80 let. Poté se věnoval malování a pobytu jednak v Monte Carlu, jednak v Marrakéši, obě adresy případným zájemcům doporučuji.

Margaret Thatcherová, v roce 1979 první předsedkyně vlády nejen v dějinách Velké Británie, ale Evropy vůbec, setrvala v úřadě 11 let, z něhož ji nevystřadila volební porážka či hlasování o důvěře v parlamentu, ale z jejího hlediska to byl podraz, hanebná machinace v řadách vlastních stranických kolegů. (Václav Klaus by příkývl se zdůrazněním své interpretace sarajevského atentátu.) Jejím nástupcem v úřadu se stal John Major a setrval v něm šest let (1990–1997), až do začátku éry Tonyho Blaira.

Major napsal knihu o kriketu a všichni expremiéři napsali a knižně vydali své memoáry. Někteří se do jejich sepisování pustili okamžitě po ztrátě úřadu, jiní až s několikaletým odstupem.

Honoráře z této činnosti se staly jejich de facto penzijním zajištěním. V případě Churchilla, autora šestidílné historie druhé světové války, to byl i zdroj značného množství peněz.

Na rozdíl od potupně nedostatečných penziček jeho předchůdců, Blair bude pobírat 80 000 liber ročně. Suma dost značná, ale ►

► téměř se rovnající honoráři, jaký inkasuje významný řečník, jímž Blair zajisté je, za jednu přednášku v USA. Tam na takové turné nepochybně zamíří. Deset přednášek do roka a bude mít extra milion. Blair se bude angažovat ve sférah mezinárodní politiky, a pokud jeho snahou je i řešení palestinského problému, bude mít o úkol postaráno až do konce svého života.

Výnosná jsou i angažmá bývalých předáků v rolích poradních, v nichž zájem o vlastní finanční zdraví potlačí jiné skrupule. Paní Thatcherová například nepohrdla lukrativním poradenstvím ve prospěch cigaretového giganta Philips Morris.

Vraťme se do českých poměrů v nyní již sametové době: Václava Havla existenční starosti jistě nepostihují. Doba poskytl

příležitost k náramně výnosným kariérám obratných osob typu exministra Vladimíra Dlouhého. Bývalý premiér Miloš Zeman, penzista ve hvozdech na Vysočině, by pramálo pořídil se svým potupně nízkým důchodem. Od chudoby ho ale uchránily honoráře komerčně úspěšného autora, a kdyby i to nestačilo, může se angažovat jako poradce, jako člen všemožných rad, sborů dozorčích, kontrolních a jiných. Nepředpokládám však, že by byl zván do Ameriky k přednáškám za sto tisíc dolarů.

Opakuji samozřejmost, že nejlíp se daří osobnostem, které do politiky přišly nikoliv s holým zadkem. Až Karel Schwarzenberg skončí s ministrováním, bude mít kam odejít, aniž by musel škemrat.

► Ota Ulč

Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze, pobočka Brno
a Židovská obec Brno

uvádějí při příležitostech

60. výročí vzniku Státu Izrael a státního svátku Dne vítězství
a ukončení 2. světové války

KONCERT ŽIDOVSKÉ BAROKNÍ HUDBY

LE-EL ELIM

(Bohu všemohoucímu)

účinkuje

COLLEGIUM MUSICUM BRNO

umělecká vedoucí Elen Machová

čtvrtek 8. 5. 2008 v 15.30 hodin
synagoga Židovské obce Brno
Skořepka 13, vstupenky pouze na místě

PLZEŇŠTÍ ŽIDÉ PODĚKIJÍ HUDBOU

**Zveme vás 11. května
na koncert do plzeňské
Velké synagogy**

Za účasti biskupa Františka Radkovského a vrchního zemského rabína Efraim K. Sidona se bude v neděli 11. května od 19 hodin konat ve Velké synagoze v Plzni neobvyklý koncert. Kantorské zpěvy židovské bohoslužby přednese rabín Michael Dushinsky, písně v jidiš zazpívá paní Michaela Rychlá a hudební skupina Filia přednese zhudebněné biblické úryvky.

„Koncert pro všechny, kdo nezůstali lhostejní“ je vystižný název pro snahu plzeňských Židů a křesťanů poděkovat všem lidem, kteří se zúčastnili lednových vzpomínkových shromáždění k připomínce transportů do Terezína.

Těmi od 18. do 26. ledna 1942 směřovalo do koncentračního tábora v Terezíně 2605 lidí. Pouze 112 z nich se po válce vrátilo domů. Vystoupení zahájí slavnostní zapalování svící na menoře – sedmiramenném svícnu, který je tradičním symbolem judaismu. Šest významných osobností na něm zažehne šest svící za šest milionů Židů, zavražděných za druhé světové války.

Stovky Plzeňanů a lidí dobré vůle vyjádřili svou solidaritu s židovskými spoluobčany na shromážděních 18. a 19. ledna letošního roku v katedrále a před Velkou synagogou. Zároveň se vyslovili proti šíření nenávisti, antisemitismu a extremismu v české společnosti. Židovská obec v Plzni a Ekumenické setkávání plzeňských křesťanských církví chtějí v tradici lednových vzpomínkových akcí pokračovat i v dalších letech.

Karel Řežábek, předseda

Ekumenického setkávání plzeňských církví
(tel. 224 435 445)

Eva Štixová, předsedkyně Židovské
obce v Plzni (tel. 606 639 747)

JAK ZÍSKÁVAT MASKIL?

a) v elektronické podobě na www.maskil.cz

b) v tištěné podobě za cenu poštovního a balného: pošlete, prosím, svoji žádost na adresu Bejt Simcha, Mánesova 8, 120 00 Praha 2, telefon: 724 027 929, e-mail: redakce.maskil@maskil.cz; výše poštovního a balného je **v ČR minimálně 250 Kč ročně**; uvedený obnos nám laskavě zašlete **složenkou nebo na bankovní účet číslo: 86-8959560207/0100** u Komerční banky, variabilní symbol je 88888 (5x8), v popisu platby uveďte, prosím, své jméno.

Vyznání reformního rabína a neortodoxního vojáka: Úvahy o službě v izraelské armádě

Většinu svého života jsem se ztotožňoval s filozofií Groucho Marxe: nikdy bych se nepřidal k žádnému klubu, který by mě přijal za člena. Třikrát jsem v životě udělal výjimku: když jsem vstoupil do manželství se svojí ženou, když jsem se stal příslušníkem rabínského stavu a když jsem vstoupil do izraelské armády. Ale můj příběh vlastně začíná na Brownově univerzitě a jejich pečlivě udržovaných trávnících.

Měl jsem skvělou práci. Jakožto řediteli nadace Brown Hillel se mi dostalo titulu, platu a naplnění určitých nejasně definovaných profesionálních ambicí. Konec konců, který chlapec z Woodmere na Long Islandu by se nechtěl dostat na Brown? Ale v jiné, možná iracionální rovině jsem v srdci vždy cítil, že to není to pravé naplnění. Dokud jsem nežil v Izraeli, něco ve mně, jako v Židovi a sionistovi, bylo neúplné. A také jsem věděl, že využiju první příležitosti – jakékoliv příležitosti – přestěhovat se i s rodinou do Izraele.

V květnu 2004 mi nabídli práci v Jeruzalémě. Okamžitě mi bylo jasné, že ji přijmu. Zároveň jsem byl ale úplně paralyzován. Naštěstí moje žena Cara, která v Izraeli žila v době dospívání několik let, byla nápadem přestěhovat se tam neméně nadšená. Jinak bych dnes nepsal tento článek. A tak jsme se rozhodli odejít do Izraele.

Ano, zuřila intifáda. Ano, plat se mi oproti Spojeným státům snížil o polovinu. Ano, naši přátelé a rodina na nás koukali, jako bychom se úplně zbláznili. Ale my jsme pronajali dům, prodali auta a vyřídili si izraelské pasy. Tak jako naši předkové, když odcházeli z Egypta, udělali jsme to všechno v naprostém „chipazon“ (v takovém spěchu, že ani nestačil vykynout chléb), jak to popisuje kniha Exodus. Po třech měsících jsme se rozloučili a vydali se směr Izrael, kde nás teprve čekalo další zařizování: najít školu pro děti, najít v Jeruzalémě bydlení, pronajmout si auto, aniž bychom se nechali okrást, a vše ostatní nutné k tomu, abychom se tu zabydleli. Důležitý moment nastal hned po přistání.

Když jsme vystoupili z letadla, odvedli nás do haly určené pro nové přistěhovance. Tam nám kladli spoustu otázek a chtěli vyplnit hromadu formulářů. Ale jednu z těch otázek si pamatuji dodnes. Zeptali se: „Jelikož jste ženatý a máte děti, předpokládáme, že chcete být vyjmut z branné povinnosti.“ Vzpomínám si, že jsem si pomyslel: „Samozřejmě! Který šmak se nechá odvést, když je

mu přes čtyřicet.“ A tak jsem hned podepsal vyjmutí z branné povinnosti.

Střih – o dva roky později: žiju v Izraeli. I když si na tuto skutečnost pořád ještě na různých úrovních zvykám, pomalu už cítím, že sem patřím. Bylo to, myslím, po druhé libanonské válce, když jsem si uvědomil, že jsem změnil identitu. Už jsem nepozoroval Izrael zvenčí, už jsem byl jeho součástí, v dobrém i zlém. A pak – „*nafal ha-asimon*“, něco mě osvítilo, najednou mi došlo, že tady nemůžu žít, aniž bych si odsloužil vojenskou službu. Musel jsem jít do armády. Jako občan, jako otec, který jednou bude muset poslat do armády své děti, a jako učitel, který učí o Izraeli, najednou mi došlo, že musím udělat něco, z čeho by Yossarian z Hlavy 22 určitě zešlel. Věděl jsem, že musím narukovat.

Zní to snadno. Ale tak snadné to není. Izraelská armáda nepotřebuje lidi. Kvůli velkému přílivu ruských přistěhovalců do Izraele armáda už nebere lidi starší 25 let, a jistě ne ty, kterým je přes čtyřicet. Mě bylo už 43. Musel jsem se uchýlit k časem prověřené praxi, jenže naruby – musel jsem využít známostí, protekce, abych se dostal do armády.

Jako reformní rabín a ředitel Saltz Educational Center Světové unie progresivního judaismu jsem v rámci našeho vzdělávacího programu úzce spolupracoval s jednou vojenskou základnou. Vzhledem k tomu jsem se znal s jejím velitelem, který studoval na reformního rabína. A tak proběhl tento telefonát: „Šaji, chceš se stát reformním rabínem?“ „Ano.“ „Fajn, protože já zase chci sloužit v armádě.“ Na druhém konci bylo nepřijemně dlouho ticho, až se k mému překvapení nakonec ozvalo: „Tak jo.“

Nebylo snadné nechat moji stárnoucí kostru zapsat do armády. Týdny a týdny jsem stále čekal na nějakou zprávu. Ale nepřišla. Telefonoval jsem. Otravoval jsem svého kamaráda – velitele, ale bez výsledku. Až v ten den, kdy jsem konečně nahlas vyslovil, že to asi nevyjde, mi přišla oficiální výzva, abych se dostavil na *Lischat ha-gijus*, odvodní komisi, v Jeruzalémě.

Když jsem tam dorazil, jedna věc byla zcela zřejmá – byl jsem určitě nejprošedivějším rekrutem v téhle skupině. Byl jsem tu s bandou sedmnácti-, osmnáctiletých uhrovitých kluků, většina z nich pořád měla vlasy... A uvědomil jsem si, že tady dochází k úžasnému setkávání Židů, jehož ne každý může být svědkem. Byly tu nejrůznější typy, od kluků s dredy po ultraortodoxní studenty ješivy, kteří stále ještě doufali, že se armádě vyhnou. Když mě zavolali, devatenáctiletý důstojník se na mě podíval a zeptal se: „Kolik ti je?“ Suše jsem odpověděl: „Osmnáct, proč?“

Všichni mí osmnáctiletí kolegové se srdečně zasmáli. Ale mě lehce přeběhl po zádech mráz. Dostal jsem malou nápovědu, jaké to asi bude v armádě. Dotyčnému důstojníkovi bylo devatenáct a *nesmál se*. V tu chvíli mi poprvé přišlo na mysl něco, co mě pak během mé vojenské služby napadalo znovu a znovu – že tuhle malou židovskou zemi řídí osmnácti- a devatenáctiletí. Zastávají ohromně zodpovědné funkce, velí stovkám vojáků a běžně přijímají zásadní etická rozhodnutí, rozhodnutí v otázkách života a smrti. Byl jsem jako omráčený. A pak jsem putoval dál odvodovou mašinérií.

Po celé sérii testů mi řekli, ať přijdu znovu za pár týdnů. Pak jsem předstoupil před armádního doktora. Cítil jsem se připraven na vše až do chvíle, kdy se mě zeptal: „A kde je tvůj syn?“ To mě odzbrojilo. Nicméně se ukázalo, že doktor nejen že mluví anglicky, ale že jsme krajané – byl také z Long Islandu. I když si myslel, že jsem blázen, nakonec mě uznal za služby schopným, usoudil, že snad ▶

► dokážu podstoupit základní výcvik, aniž bych přitom zemřel.

Se všemi potřebnými papíry jsem se dostavil zpět k odvodní komisi. Jenže tam nevěděli co se mnou. Vypadalo to, že jsme se dostali do slepé uličky. A zase jsem měl štěstí. O pár měsíců dříve jsem oddával milý pár přistěhovalců z Ukrajiny. A koho teď vidím, když vejdu do dveří? Ženicha Sergeje.

Když jsem vstoupil, jeho tvář se rozzářila. „Rabi Richi, co tu děláte?“ Ukázalo se, že Sergej je vysoce postaveným důstojníkem, který předsedá celé odvodní komisi. To on rozhodoval, jak budou rekruti zařazeni

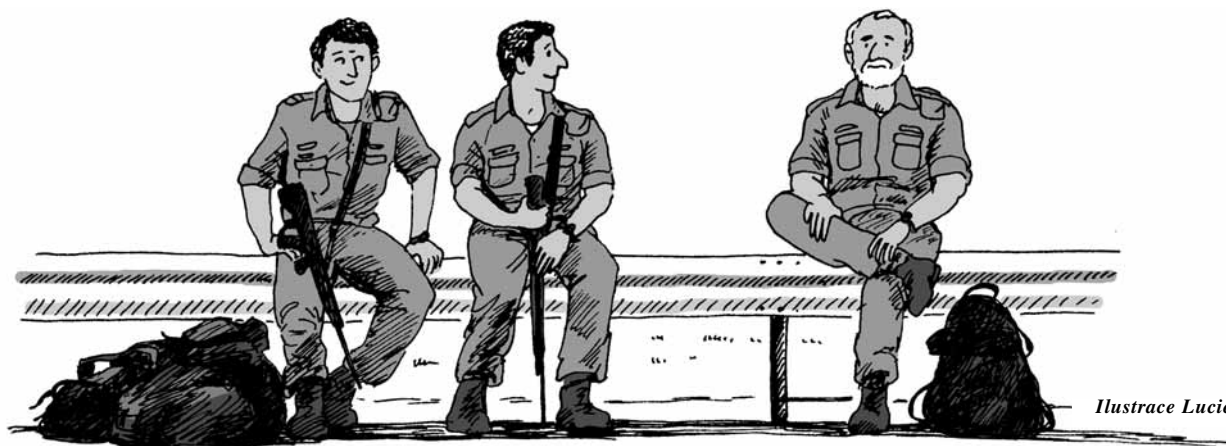
izraelské společnosti, jsem chtěl být u toho a prožít si tu zkušenost, jak jen to bylo možné.

Dorazili jsme do *Bakumu* na základně *Tel Ha-šomer* uprostřed Tel Avivu. *Bakum* je akronym pro přijímací základnu. Většina slov, které se v izraelské armádě používají, jsou akronymy. I hebrejský název celé izraelské armády, *Cahal*, je akronym pro *Cava Hagana Le-jisrael*. Někdy už nemá armádní mluva s hebrejštinou nic společného.

Zatímco pro 44letého chlapa byl náš příjezd na základnu zajímavou zkušeností, pro osmnáctileté rekruty to byl šok. Byl to šok

Když jsme sem přišli, vypadal každý z nás jinak, teď jsme vypadali všichni víceméně stejně. Mladík s kroužkem v nose a dredy? Jeden z nás. *Ješiva bocher*? Jeden z nás. V hebrejštině se tomuhle procesu říká *helem bakum* – *bakum* šok. Tyto děti nemají ani ponětí, co se s nimi stalo, kam teď půjdou, jejich smysly jsou přetížené, ale už nastoupily cestu, na níž se z nich stanou neuvěřitelní lidé, dospělí, kteří na sebe vezmou zodpovědnost, jakou si mnozí z nás nedokážou představit ani ve snu.

Po *helem bakum* jdete do místnosti, kde se rozhoduje o vašem budoucím vojenském

Ilustrace Lucie Lomové

a kdy začne jejich služba. A tak jsem se jako zázrakem posunul do čela pořadí a dostal konečně svůj *cav gijus*, povolávací rozkaz, na 7. listopadu 2007.

Když ten velký den nastal, moje rodina mě ještě jednou počastovala kolektivním pohledem, který říkal „jsi si jistý, že víš, co děláš?“, a pak mi popřáli hodně štěstí.

Potom mě jeden z mých nejlepších přátel odvezl na hlavní armádní středisko v Tel Avivu. V Izraeli žil od svých sedmnácti let a tuhle cestu už podnikl s každým ze svých tří dětí. Chvillemi jsme měli co dělat, abychom se nezačali smát. Ale nakonec jsme v patřičné vážnosti dorazili na místo a rozloučili se.

Když jsem vstupoval do dveří, očekával jsem sborové: „Jdi domů, dědo!“ Nikdo ale nic takového neřekl. Vlastně nikdo neřekl vůbec nic. A tak jsem nastoupil do autobusu s hordou osmnáctiletých, kteří byli stejně protivní jako jakákoliv jiná skupina osmnáctiletých, hlasitou hudbou demonstrující svou schopnost otravovat. Ale já jsem chápal, o co tady v tom autobuse jde, tak jako to chápe každý Izraelec. Tihle mladí se tady loučí se svým dětstvím. A to není žádná legrace. Je to velmi vážná věc, někdy až traumatizující. Jakožto člověk, který se zabývá studiem

i pro 25leté, což byli v naší skupině noví imigranti, s nimiž jsem se měl později dobře seznámit.

Bakum funguje takto: nejdřív vám odeberou zavazadla, potom vám promítnou něco jako instruktážní video o bezpečnosti, které můžete vidět v letadle, potom vám změří délku vlasů a ostříhají vás, udělají rentgen zubů kvůli „případné identifikaci“, vyfotografují vás, přidělí vám identifikační číslo a psí známku a vyžádají si doklad, že máte účet v bance. Absolvujete ještě jeden pohovor a pak vyfasujete uniformu. Během tohoto procesu se mě přeptali na můj věk snad tisíckrát. Ale nejsílenější částí celého procesu je fasování uniformy.

Představte si vyhlášený obchod s oděvy poté, co ohlásí, že je všechno zboží zdarma. Je to totální chaos. Tři sta mladých mužů, všichni dostanou ten samý plátěný pytel naplněný všemi možnými armádními proprietami (a nikdo neví, k čemu slouží nebo jak se používají) a trojí uniformu s botami, opaskem a čepicí. A nic vám nepadne. Takže každý se snaží si svou uniformu s někým vyměnit. Když se vám nakonec podaří touto místností nějak proplout, vynoříte se na druhé straně proměněný. Předtím: vlasy, žádná uniforma, potom: žádné vlasy, uniforma.

zařazení. Tam jsem, takřkajíc, poznal své bratry ve zbrani. Když jsem vstoupil, hned jsem vzadu v místnosti zaregistroval skupinku starších rekrutů – nových přistěhovalců jako já. Byla to samozřejmě ta skupina 25letých, kterých jsem si všiml již dříve. I když to byli „starší chlapi“, pořád byli o nějakých dvacet let mladší než já. A všichni jsme jako v každé armádě na světě čekali.

Když přišla řada na mě, abych šel na pohovor, posadili mě naproti důstojníkovi zhruba stejně starému, jako jsem byl já. Podíval se na mě a řekl: „Co tu sakra děláš?“ Už zcela rutinně jsem mu vysvětlil, že jsem nový přistěhovalec a že jakožto občan, otec a člověk, který učí o Izraeli lidi z celého světa, chci sloužit v armádě. Usmál se, vstal a odešel. Když se vrátil, vedl s sebou další důstojníky. Rozpoutala se bouřlivá diskuse a nakonec rozhodli, že se mám vrátit domů.

A tak jsem jel zase domů – i se svým obrovským plátěným pytlek, uniformou a novým sestřihem, a čekal jsem. Následujícího rána mi zavolali, že se o mém případu konečně dohodli. Dostal jsem rozkaz hlásit se na základně v severním Izraeli. Byl jsem v armádě.

- pokračování příště -

► **Rabín Rich Kirschen**

Přeložila Kateřina Weberová

Od narození a ještě před ním

V minulém čísle jsme hovořili o důležitosti první micvy, která nám nepřímou říká, že Tóra nám byla dána, abychom s ní žili na tomto světě a předávali veškeré informace v ní obsažené dále, našim potomkům.

Snad bychom měli tento miniseriál začít od okamžiku, kdy se pár rozhodne, že spolu chce tuto micvu plnit, ale podle tradičního pojetí „od kolébky do hrobu“ začneme tím od kolébky. A snad ještě dříve. Početím nového člověka jakoby začínal nový svět. Dávno před jeho narozením k němu mají rodiče mnoho povinností. Podle tradice i podle poznatků moderní vědy dítě už v prenatalním stádiu ví, co se kolem něj děje, na co matka myslí a jak se chová ona a jak se její okolí chová k ní.

Proto je i v tomto období velmi důležité připravovat dítě na dodržování micvot. Jediným způsobem, jak toto udělat, je, aby micvy dodržovala matka a její okolí, protože pak do tohoto přirozeného světa dítě přijde připravené. Ne nadarmo naši učenci Ezra a Nehemia rozhodli, že pokračování židovství je po mateřské linii. Vždyť matka chce dát v každém případě dítěti to nejlepší, co dostala od předchozích generací. Pro matku, která v době Ezry a Nehemii byla pokračovatelkou rodu, kde byli uctívání pohanští bůžkové, bylo přirozené, že pro své dítě chtěla jen to nejlepší, co mu tito bůžkové mohou poskytnout. Nikdo to nemůže takové matce vyčítat, že svého pohledu jedná správně. Kde ale má

takové dítě dostat onu prenatalní výchovu k dodržování micvot a k lásce k jedinému Bohu? Proto také tradice mateřské linie v judaismu byla zachována až do současnosti. Když gior, žena, která přijala víru v jediného Boha a zavázala se dodržovat micvot a tradice, předá tyto i svému dítěti a hledí se na ni potom jako na Židovku a na její dítě jako na Žida v každém ohledu. Proto by si každá matka měla uvědomit, jakou velkou odpovědnost nese před Bohem za budoucí generace. To, co předá, se dostane v plné míře dalším pokolením. O důležitosti dodržování pravidel kašrutu a dalších micvot spojených s každodenním životem není třeba se zvlášť zmiňovat, protože je jasné, že je to

nezanedbatelná část přípravy nového člověka pro tento svět.

Konečně nastává ten zázračný okamžik, kdy nový človíček přichází na svět. Není snad jednoznačnějšího důkazu pro dokonalost Božího tvoření než okamžik, kdy se nově narozené dítě poprvé nadýchne. Vše se děje rychle, a přesto není nic tak dokonale synchronizované jako právě okamžik narození. Tady se také projevuje důvěra v jediného Boha, kterou projevují rodiče, když doufají, že vše proběhne tak, jak to má být, a narodí se zdravé dítě. Modlitby a pochopitelně důvěra ve schopnost lékařů a všech, kteří jsou u porodu přítomni, je velmi důležitá.

Narodilo se zdravé dítě a rodiče a celá rodina jsou šťastni, že je vše v pořádku. Narodila-li se holčička, odpadnou starosti s přípravou obřizky. (Jiné starosti přijdou později

jméno, je-li například trochu nemocný a rodiče se bojí, že by se mohla odložit obřizka, tak kromě lékařské péče mu dávají také požehnání a prosí, aby se za jeho uzdravení modlili všichni, kdo mohou a chtějí; v takovém případě se modlí za tinok (novorozeně) ben a uvádí se jméno matky. V pátek večer následující po narození chlapce se koná jeho první „vstup do společnosti“ – šalom zachor – přivítání muže, ano, ten malý uzlíček v kolébce je přece budoucí muž, který se bude učit Tóru, kterou se učil po dobu devíti měsíců, než se narodil, pak přišel anděl a podle tradičních podání ho uhodil a vše, co se učil, zapomněl, proto se mu musí projevit soucit nad tím, že tuto schopnost ztratil a bude se Tóru muset učit znovu. Toto

navštěvování novorozeného a jeho rodičů se koná po první páteční hostině a podává se pouze malé občerstvení podobné tomu, které se dává truchlícím, protože dítě vlastně truchlí nad tím, že zapomnělo všechno. Poslední noc před obřizkou jsou do domu novorozence pozváni dospělí muži a také malí chlapci, kteří ještě nedosáhli věku bar micvy, aby jej posílili svými modlitbami a učením Tóry a dalších náboženských textů. Malé děti jsou zvány, aby se modlili modlitbu Šma Jisrael, za což dostanou odměnu. Je také tradicí, že se rabíni učí v místě, kde je novorozenec, aby síla jejich učení byla posílením pro nadcházející obřizku.

Další událostí spojenou s narozením je požehnání ha-gomel, které musí říct matka do 30 dnů po porodu při čtení z Tóry za to, že její život byl zachráněn. Některé rodiny pořádají také seudat hodaja, tedy hostinu díkyvdání, za to, že vše dopadlo dobře, narodilo se zdravé dítě, matka přežila porod bez komplikací, zkrátka všechno je Bohu díky v pořádku.

► Hana Mayerová

Repro: When a Jew Celebrates

místo toho). V takovém případě je pouze třeba v synagoze při čtení z Tóry dát novému děvčátku jméno. Jsou pro to tři možnosti, v pondělí, ve čtvrtek anebo v sobotu. Otec novorozeněte je vyvolán k Tóře a po přečtení dostane nově narozená dcera jméno. To bývá zpravidla spojeno s pohoštěním – kidušem v synagoze. Další tradice je zavab bat (uvítání dcery) anebo simchat bat (radost z dcery), což je malá příjemná oslava, kdy se čtou texty z Písni písní a také se nově narozené holčičce dostane požehnání.

S chlapčinky je to komplikovanější (zato později bude starostí spíše ubývat, proto se na začátku dělá tolik příprav a ceremonií). Především do obřizky nedostane chlapec

čtení pro děti a jejich rodiče

ŠALOM ZACHAR

Nachum nemohl usnout. Slyšel děst' bubnující na okno. A slyšel plakat nové miminko.

Zdalo se mu, že vůbec nespál, když uslyšel matku, jak říká: „Vstávej, ospalče, máš dneska spoustu práce.“

Později téhož dne, když se Nachum vrátil ze školy, celý dům byl vzhůru nohama. Přípravy na šabat byly rušnější než obvykle, protože tohle měl být výjimečný šabat. Byl zvláštní, protože Nachum měl nového bratříčka. Dnes bude Šalom zachar, oslava, která se dělá první páteční večer po narození chlapce.

V domě bylo tak rušno, Nachum měl pocit, jako by se ocitl uprostřed tornáda. Celé odpoledne přicházeli sousedé a přinášeli jídlo na oslavu – tácy se sušenkami, koláči, kuglem a dalšími dobrotami. Tašky s jídlem byly všude kolem, jeho sestra Eliševa utírala prach z nábytku. A Nachum se jen díval. Coural se, když se chystal do sprchy. Coural se, když se oblékal na šabat. Všechno mu to trvalo tak dlouho, že nakonec otec musel odejít do synagogy bez něj.

Matka, která krmila novorozence, nakonec přišla za Nachumem do jeho pokoje. „Ty ještě nejsi oblečený?“ zeptala se. „A podívej se, jaký tu máš nepořádek! Šábes už je za dveřmi. Pospěš si!“

„No jo,“ odpověděl Nachum. Trochu doufal, že si k němu matka sedne, tak jako to někdy dělávala, a zeptá se ho, proč je našťvaný, smutný nebo co mu vlastně je, a proč nepomáhal s přípravami na oslavu. No, ale i kdyby se zeptala, pomyslel si Nachum, stejně nemám náladu o tom mluvit.

Místo aby se oblékal, posadil se Nachum na postel a napadaly ho různé věci. Už ho unavovalo být nejstarším, měl dost toho, že mu pořád říkali „velký kluk“. Když se poprali s Eliševou, byl to vždycky on, koho

potrestali. Otec vždycky řekl: „Ty jsi větší,“ nebo: „Ty jsi starší.“ A teď tu ještě bylo to novorozence, takže to bude ještě daleko horší. Nachum si povzdechl, rychle se oblékl a spěchal do synagogy.

Asi o hodinu později se vrátili společně s otcem domů. „Gut šabes všem,“ pozdravili. Když se celá rodina posadila ke stolu ke svátečnímu šabatovému jídlu, Nachum byl velmi zamlklý. Jídla se skoro nedotkl.

Po jídle začali přicházet přátelé a sousedé. Tolik lidí, tolik dětí. Nachum si naložil na talíř sušenky, koláče a preclíky. Vypil tolik limonády, kolik chtěl, a nikdo mu to nezakazoval. Nakonec to nebyla tak špatná oslava.

Někteří muži zpívali „Siman tov u-mazl tov“ a tleskali do rytmu. Jiní tancovali v kruhu v rohu pokoje. Rabín promluvil k týdennímu oddílu Tóry a pronesl modlitbu za dítě a jeho rodinu.

Když rabi mluvil o nejdůležitějších událostech v životě chlapce, Nachum si uvědo-

mil, že to byl právě on, kdo měl z rodiny první oslavu šalom zahar. Byl také první z rodiny, kdo měl brit mila, obřizku. Byl z rodiny jediný, kdo měl pidjon ha-ben, protože byl prvorozeným synem. A jako první v rodině bude mít bar micva.

„Možná že není tak úplně špatné být nejstarší,“ pomyslel si Nachum. „Možná proto mi otec říká syn číslo jedna.“ A přesně v tu chvíli Nachum uslyšel otce, jak volá: „Kde je Nachum? Chci, aby si můj syn číslo jedna se mnou zazpíval.“ A tak se Nachum posadil mezi muže, zpíval s nimi a připadal si jako dospělý. A byl velmi pyšný.

Pak si všiml matky a Eliševy na druhém konci místnosti. Došel k nim. Matka chovala malého bratříčka, ale ten hlasitě plakal. Eliševa ho lechtala na nožičkách, ale on plakal stále dál. Eliševa na něj dělala různé legrační obličejky, ale on plakal ještě víc. Nachum stál a díval se. Jak se miminko pohnulo, otřelo se tvářičkou Nachumovi o obličej. A otevřelo oči.

„Miminko se na mě dívá!“ vykřikl Nachum. „A teď přestalo plakat! Podívejte se honem, teď se na mě usmívá!“

Poprvé začal Nachum cítit, že to miminko je jeho vlastní bratr. Mohl na něj mluvit, mohl si s ním hrát. Přemýšlel, jak se asi bude bratříček jmenovat. Ale věděl, že to se dozví až při obřizce.

Pak dal Nachum bratříčkovi pusu na tvářičku. „Mami, je tak roztomilý,“ řekl. „Podívej, drží mě za prst. A moje ruka je vedle něj tak velká. Můžu si ho na chvíli pochovat? Neboj, neupadne, budu ho dobře držet.“

Maminka dala Nachumovi děťátko do náručí a Nachum se usmál.

► Beverly Geller (www.shemayisrael.co.il)

Věděli jste, že...?

...v biblických dobách bývalo jméno unikátní, neopakovalo se. Máme jen jednoho Mojžíše, jednoho Abrahama, jednoho Samsona, jednoho Davida... Teprve od babylónského exilu se začínají jména opakovat, například mezi veleknězi druhého chrámu se objevuje několik Šimonů, několik Jochananů a podobně. V rodině známého učence Hilela se po několik staletí opakují jen čtyři jména: Hilel, Šimon, Gamaliel a Juda.

...sefardští Židé běžně dávají dítěti jméno po některém žijícím příbuzném (i když jen málokdy po žijícím rodiči), jako výraz úcty

k dotyčnému příbuznému. Naopak askenázáští Židé zásadně děti nepojmenovávají po žijících příbuzných. Není to zákon, nýbrž pouhý zvyk. Ten ovšem v židovství často mívá nemenší váhu.

...ve středověku vypovídalo jméno často o okolnostech narození. Chlapec narozený ve svátek se pak mohl jmenovat třeba Jom Tov nebo Pesach.

...dnes mívají Židé často dvě jména – jedno běžné, občanské a druhé hebrejské. Není to nová praxe, již od starověku mívali Židé kromě hebrejského i řecké, latinské či jiné jméno, podle toho, kde žili (často vzniklo jednoduše překladem – například z hebrejského Barucha vznikl latinský Benedikt, tedy v obou případech „požehnaný“).

Rakousko se rozhodlo rehabilitovat Leopolda Hilsnera

Pravicoví extrémisté z Národního odporu neohlásili svůj pochod Jihlavou k hrobům německých vojáků jako vzpomínku na oběti druhé světové války náhodou. V kalendáři měli zřejmě zatrhnutá dvě pro ně významná data: přesně na 29. březen připadá 109. výročí údajně rituální vraždy Anežky Hružové z Polné u Jihlavy a čtyřicet let poté byla v Jihlavě vypálena synagoga. Protože údajný vrah Hružové Leopold Hilsner nebyl dodnes oficiálně rehabilitován, je její smrt zneužívána neonacisty.

Zatímco naše úřady mají potíže se zákonem při zakazování těchto pochodů, v soudním Rakousku pokračuje proces postupného vyrovnávání se s hnědou minulostí. Právě minulý týden se ve Vídni konalo mezinárodní zasedání, které se zabývalo dějinami knihoven v nacistické éře Velkoněmecké říše, především v letech 1938 až 1945. Vídeňská univerzitní knihovna spolu s městskou radnicí v kooperaci se Sdružením rakouských knihovníků a Společností pro výzkum knihovnictví Rakouska uspořádala konferenci o nacistických loupežích knih. Stalo se tak po mnoha desetiletích, kdy se přehlížela skutečnost, že v inventárních knihách se nacházely poznámky „z likvidovaného židovského knihkupectví“ s datem 1938, kdy došlo k anšlusu Rakouska k Německu. Jejím cílem je vypořádat se především v německých univerzitních knihovnách s loupežemi knih, které byly majetkem židovských osob, jmenovitě je označit a pokud je to možné, je restituovat. V pátek pak rakouská vláda oznámila, že je konečně připravena vypořádat se s procesem proti Leopoldu Hilsnerovi, od jehož nespravedlivého odsouzení uplynulo více než sto let. Když na něho padlo podezření, že zavraždil devatenáctiletou švadlenku Hružovou, rakouští, čeští i bavorsí antisemité vyvolali nevídanou štvanci proti jeho osobě. Ve dvou spekulativních hrdelních procesech v Kutné Hoře a Písku byl na základě vágních i falešných důkazů odsouzen k trestu smrti. Na jeho obhajobu se proti většině tehdejší společnosti postavil Tomáš Garrigue Masaryk, který odmítl tehdy rozšířené přesvědčení, že šlo o rituální vraždu při příležitosti svátku pesach.

Masaryk toto tvrzení označil za pověru a pozadí procesu charakterizoval jako antisemitské. Přičinil se tím, že byl první rozsudek zrušen, za což se stal Masaryk terčem nevybíravých útoků dokonce od velké části svých studentů. V dalším procesu byl dvaadvacetiletý Hilsner obžalován z vraždy ženy, která zahynula před dvěma lety, a na základě nepří-

mých důkazů za spoluúčast na těchto dvou vraždách, nyní překvalifikovaných na se-

Nyní se rakouská vláda rozhodla definitivně tuto aféru ukončit. Prohlásila, že má

Městečko Polná u Jihlavy na dobové pohlednici.

fota archiv redakce a www.hagalil.com

xuální zločiny, odsouzen k trestu smrti. V důsledku mezinárodních i domácích protestů změnil císař František Josef I. tento hrdelní rozsudek cestou tzv. císařské milosti na doživotní žalář. Téměř devatenáct let tak Hilsner strávil ve vězení, aby nakonec na základě generální amnestie císaře Karla I. byl propuštěn – rehabilitován však nebyl nikdy. Ospravedlnění se nikdy nedočkal a v roce 1928 ve Vídni v naprosté chudobě zemřel. Snahy o jeho rehabilitaci z české i rakouské strany zatím ztroskotaly. V Praze se v listopadu 1999 konala konference k 100. výročí této události, ale z formálního hlediska jeho rehabilitace právně závisela na rozhodnutí vídeňského kasačního soudu, který rozsudek smrti potvrdil. O rehabilitaci v Rakousku se zasloužil dr. Petr Vasicek, kterému se podařilo v dubnu 2002 odhalit Hilsnerovi pamětní desku ve Vídni.

morální právo, aby byl rozsudek konečně zrušen. Ale než tak bude moci učinit, musí se nejprve české soudy obrátit s touto žádostí na rakouskou justici.

Rakouská spolková ministryně spravedlnosti dr. Maria Bergerová pro televizi ORF prohlásila, že je připravena provést zrušení rozsudku formou politické rehabilitace a vydat i oficiální dokument pro veřejnost. Na tom však by jeho konečná právní rehabilitace nezávisela. Nyní zřejmě záleží na našich soudech, aby zaslali příslušnou žádost o rehabilitaci do Vídně. Tím by byla konečně

po více než sto letech uzavřena aféra Leopolda Hilsnera, která je v evropském kontextu dávána na úroveň křivě obviněného francouzského kapitána Alfreda Dreyfuse. Ten však byl po dvanácti letech v roce 1906 rehabilitován, zatímco v druhém případě se tak zatím nestalo.

► Richard Seemann

Transplantace kostní dřeně je věcí nás všech

Jaké choroby vyžadují ke svému léčení transplantaci kostní dřeně?

Je to především leukémie, jiné těžké choroby krve a určité druhy zhoubných nádorů, u nichž transplantace kostní dřeně představuje mnohdy poslední naději na uzdravení pacienta a jeho návrat do plnohodnotného života. Podmínkou k tomu je ovšem nalezení vhodného dárce krvetočných buněk, tzn. shoda ve speciálních transplantačních znacích mezi pacientem (příjemcem) a zdravým dárce. Transplantační znaky jsou dědičné, na každého z nás vždy přechází polovina od otce a druhá polovina od matky. Není-li vhodný dárce pro nemocného nalezen v rodině, zbývá velmi obtížná a zdlouhavá cesta při jeho vyhledávání v databázích dobrovolníků – v registrech dárce dřeně.

Jeden z nich, Český národní registr dárce dřeně (ČNRDD), vznikl v roce 1992 právě v rámci Hematologicko-onkologického oddělení Fakultní nemocnice v Plzni.

Proč je vi dnešním počítači ovládaném světě tak těžké vhodného dárce vyhledat?

Problém není v technice vyhledávání, obtíž při hledání nepřibuzných dárce pro konkrétní pacienty je v tom, že 80 % z více než jedenácti milionů celosvětově registrovaných dárce pochází geneticky ze západoevropských národů, kdežto další národy, jejichž skladba transplantačních znaků je jiná, jsou v registrech jednotlivých zemí zastoupeny v menšině.

Jak se tento problém týká židovského etnika?

Tato situace se bolestně dotýká právě Židů, což potvrzuje i naše domácí, lokální zkušenost. Ještě obtížnější je situace u dětských pacientů pocházejících ze smíšených manželství. Proto desítky nemocných stále čekají na svého záchrance – a mnozí z nich marně. Nejvíce totiž scházejí dobrovolní dárce kostní dřeně z řad etnických menšin, tedy nositelé unikátních transplantačních znaků (tzv. HLA antigenů), které zbytek „běžné“ české populace nemá. Takoví lidé mají zatím jen minimální zastoupení i v celosvětových registrech, a jejich blízcí v případě toho, že onemocní, mohou umírat zbytečně.

Na získávání dobrovolných dárce z židovského etnika jsou v současné době zaměřeny tři registry v Izraeli (www.ezer-

mizion.org.il, Hadassah a Sheba) a americký Gift of Life (www.giftoflife.org). Podle mezinárodní databáze Bone Marrow Worldwide (www.bmdw.org) sdružují tyto registry dohromady necelých půl milionu dobrovolníků. Bohužel k vyhledání konkrétního záchrance života pro některé z nemocných je to však stále málo.

Je tedy ochota českých Židů vstoupit mezi dobrovolné dárce kostní dřeně důležitá?

Nesporně. Český národní registr dárce dřeně (ČNRDD) úzce spolupracuje s celosvětovou databází a podporovaný Nadací pro transplantace kostní dřeně, registruje v současné době více než 33 000 dobrovolníků. Mohli jsme provést 500 život zachraňujících transplantací v ČR i v zahraničí. Efektivita práce registru se významně zvyší,

O smyslu, poslání a důležitosti vyhledávání dobrovolných dárce kostní dřeně z řad etnických menšin žijících v České republice hovoříme s **MUDr. Tomášem Svobodou**, lékařem Hematologicko-onkologického oddělení Fakultní nemocnice v Plzni a Českého národního registru dárce dřeně.

rozšíříme-li naši databázi o dobrovolné dárce z jiné než běžné české populace. Týká se to především dobrovolníků s židovskými předky, alespoň jedné rodičovské linie. Židovská komunita zůstává téměř poslední z námi oslovených a s námi spolupracujících národnostních menšin. To je potřeba, především v jejich zájmu, změnit.

Kdo může být dobrovolným dárce, jaká jsou lékařská kritéria?

Pro vstup do ČNRDD je přípustný věk 18–40 let, ojedinele do 50 let, celkově dobrý zdravotní stav a samozřejmě ochota podstoupit malé nepohodlí pro záchranu života neznámého člověka. Blíží informace lze získat v Dárcovském centru ČNRDD (tel. 377 402 829 nebo na www.kostnidren.cz).

Co je nutné provést, abych mohl být registrován?

Konkrétní registrace nového dárce spočívá v odběru několika mililitrů žilní krve pro vyšetření transplantačních znaků a vyplnění jednoduchého zdravotního dotazníku (s dotazy na dosavadní choroby, event. užívání léků a možného rizika získaného infekčního onemocnění). Obecně jsou podmínky pro zdravotní stav dárce kostní dřeně srovnatelné jako u dárce krve, v mnoha ohledech i méně přísné.

Každý, kdo by měl zájem poslechnout si detailnější informace o možnosti vstupu do Českého národního registru dárce dřeně (ČNRDD), případně se chtěl rovnou zaregistrovat, má jedinečnou možnost **14. května od 18.30 h na Židovské obci**. Osobně se dostavím a se mnou přijdou i zdravotní sestry, kteří mohou na místě odebrat příslušný vzorek krve a zařadit vás do registru.

Co je ke členství v registru potřeba podstoupit?

Malý vzorek krve a vyplněný zdravotní dotazník jsou jediné nutné kroky k členství. To, zdali se opravdu stanete dárce kostní dřeně a budete mít možnost někomu pomoci, záleží až na shodě vlastností vašich krvinek a krvinek některého z těžce nemocných pacientů. Samotné členství vás k ničemu nezavazuje, je zcela anonymní (dárce jsou zařazeni pod tajným číselným kódem) a kdykoliv je možné z registru vystoupit, případně i odmítnout konkrétní odběr kostní dřeně pro již vybraného pacienta!

Co bude následovat, pokud budou mé HLA znaky shodné s konkrétním pacientem?

Pak budete o této skutečnosti vyrozuměn a dáte-li k tomu souhlas, můžete si vybrat mezi dvěma druhy odběru. Prvním je klasický odběr kostní dřeně vyžadující malý chirurgický výkon na operačním sále v celkové narkóze, druhým pak odběr tzv. kmenových buněk krve tvořící z žilní krve (bez nutnosti operace nebo narkózy, avšak s pětidenní aplikací podkožních injekcí stimulačního faktoru bílých krvinek). U obou způsobů je potřebná hospitalizace trvající 2–3 dny, případná rizika a důsledky odběru jsou minimální. Pokud se jedná o identitu dárce, ta je před i po odběru přísně chráněna. Teprve po několika letech je možné, souhlasí-li s tím obě strany, seznámení konkrétního pacienta se svým dárce.

Pane doktore, děkuji za rozhovor a přeji registru dárce i vám osobně, aby společná akce proběhla k vaší plné spokojenosti a pomohla těm, kterým je určena.

► Milan Kalina

Pane doktore, děkuji za rozhovor a přeji registru dárce i vám osobně, aby společná akce proběhla k vaší plné spokojenosti a pomohla těm, kterým je určena.

► Milan Kalina

Masorti Česká republika a Nadace dárce kostní dřeně ve spolupráci s Českou unií židovské mládeže a Židovskou obcí v Praze pořádají za spolupráce izraelského velvyslanectví v ČR **solidární komunitní akci na podporu registru dárce kostní dřeně** ve středu 14. května 2008 v 18.30 h na radnici Židovské obce v Praze. **Srdečně zveme všechny, kterým není lhostejná možnost záchranu lidského života.**

Francouzský prezident udělil karlovarské rodačce nejvyšší ocenění

RUTH FAYON

obdržela Řád čestné legie

Letos 17. česťvanu 5768 (17. řřjna 2007) převzala Ruth Fayon z rukou svého řřřitele Francise Wahla nejvyšřř francouzsk státní vyznamenání udlen j prezidentem Jacquesem Chiracem – odznak rytřře Řádu estn legie.

Za přřitomnosti rodiny a přřatel se tak naskytla přřleřřitost znovu vzpomenout její řřivotn osudy, kter j vedly od zkuřřenosti s nacistickými zvęřřstvy ařř k poslání, jemuřř se z plných sil dodnes vęřřnuje: Být řřivm svęřřectvm, nepřřipustit, aby se historie opakovala, a ukázat, řře vrahové nezvřřtęřřili. „Osobn dęřřiny Ruth jsou bohat a třřiv – obtęřřkan dęřřinami nás vřřech,“ řřekl u přřleřřitosti jejího ocenění Francis Wahl.

Ruth Fayon se narodila roku 1928 v Karlových Varech jako Ruth Piczovsk. V roce 1940 se musela uchlyt do Prahy přřed antisemitskými útoky sudetských Nęřřmc a o dva roky pozdęřřji byla společn s matkou a sestrou Juditou zařřazena do transportu smęřřujcho do ghetta Terezín – první zastávky její cesty do pekla. V prosinci 1943 poslali nacist celou rodinu do tábora Osvęřřtim-Břřezinka, kde byla Ruth spolu s matkou a sestrou přři selekci veden neblaze proslulm doktorem Mengelem vybrána pro přřaci v Hamburku, kde męřřly odklízet trosky po spojeneckm bombardování. Následovalo devęřř měsíců otrock dřřiny. Z obav přřed postupujícími britskými vojsky byly řřeny odvezeny do koncentračního tábora Bergen Belsen, kde se 15. dubna 1945 dočkaly osvobozen britskou armádou.

Bylo prakticky po válce, ale Ruth, Judita i jejich matka byly na pokraji smrti vysilnm a navíc nemocn tyfem. Pro oslaben organismy byl tyfus vęřřřinou rozsudkem smrti, ale męřřly řřtęřř, vylęřřily se a zaly se pomalu uit znovu jíst a chodit, zkrátka řřit normálním řřivotem.

Dr. Dana Lieblov, přředsedkyn Tereznsk iniciativy, vzpomíná:

S maminkou a mladřř sestrou jsem se dostala do Osvęřřtim-Břřezinky a byla nm přřidlena msta v třřetm patřře dřřevnch paland. A prakticky naproti přřes uličku „bydly“ Ruth, její sestra a jejich maminka. Bylo nám tehdy mezi 14–15 lety a vzpomínám si, řře Ruth byla velmi krsn, tmavovlas dęřřvce

a hezk byla i její rusovlas sestra. Stejn jako ony i moje maminka a já jsme prořřly Mengeleho selekci a odjely jsme do Ham-

Je po válce. Jak dál?

Po návratu do Prahy zahájila maminka s dcerami okamřřit pátrání po manřřelovi

Ruth Fayon s dcerou Lianou a synem Samem.

foto H. Gross

burku, kter tehdy byl takřřka kařřdodennm cílem spojeneckých náletů. Nařřm úkolem bylo odstraňřovat po náletu trosky, ale také jsme byly přřidleny ke kopání protitankových přřikop na okraji męřřta, hloubily jsme přřikopy pro vodovodní veden a konaly rzn jn, přřevraen tęřřk muřřsk přřace. Fronta se blřřila a my jsme byly evakuovány do Bergen Belsenu. Moje maminka a mladřř sestra se vřřak osvobozen nedočkaly, přřeřřila jsem pouze j...

Po mnoha letech se nařře osudy opęřř přřiblřřily, kdřř se Ruth stala členkou Tereznsk iniciativy řřijc trvale v zahranič.

a otci, bohuřřel bezvsledn. Otec nepřřeřřil a jeho jméno je dnes vepsáno mezi tisíci dalřřmi na zdi Pinkasovy synagogy v Praze. V rodnm Československu vřřak nebylo vřře ideln a mnoho lidí je nevtalo s otevřřenou náručí, ba naopak. Nęřřkteřř se dvili, řře vbce přřeřřili, a ptali se jich, přřo se vrtli. Nedobřře zkuřřenosti, ale i tuřřen přředzvest politikho zvratu byly důvodem k rozhodnutí emigrovat do Palestiny. Roku 1947 rodina odjřřd do Palestiny, kde uřř od roku 1940 řřila Ruthina nejstarřř sestra Ester. Ani tady nemęřřly na rřřch ustláno – vzpęřř po vylodění v Haif je Britové zavřřeli za ost- ➤

► natý drát. Z někdejších osvoboditelů se nyní stali vězňatelé. Židy zavřeli a drželi je v lágru po dobu tří měsíců.

Nový život – Izrael, Turecko, Švýcarsko...

Až do roku 1955 zůstala Ruth v Izraeli, nastoupila zde do armády a během vojenské služby dosáhla hodnosti rotného. Když pak potkala svou životní lásku, přestěhovala se načas do Istanbulu a odtud, o čtyři roky později, do Ženevy, kde přišla na svět její první dcera Ilana. Když se konečně natrvalo usadila, čekal rodinu další přírůstek – v roce 1962 se jí narodila dvojčata Luc a Sam.

Právě v Ženevě zahájila Ruth Fayon díky jednomu ze synů své aktivity v oblasti, která se později stala jejím celoživotním posláním – totiž podávat svědectví o prožitých minulosti. Manuel Tornare, pozdější starosta Ženevy a člen městské správní rady, který vyučoval jejího syna, požádal Ruth, kterou dnes označuje za svou „židovskou matku“, aby poprvé předstoupila před třídu se svým příběhem.

Celoživotní úkol – podávat svědectví

Tehdy se psal rok 1974 a od té doby už Ruth Fayon nikdy neopustila to, co si vytyčila za svou životní povinnost a úkol – předávat dětem i dospělým osobní svědectví o této hrůzné kapitole dějin. Řada článků o jejím životě a aktivitách byla publikována v tisku a Ruth rovněž několikrát vystoupila ve francouzském a švýcarském televizním vysílání, zmiňme alespoň sérii pořadů s názvem „Holocaust“. Po natočení filmu Schindlerův seznam poskytla také rozhovor Spielbergově nadaci. Se svým poselstvím procestovala řadu zemí, především Švýcarsko, Francii a Českou republiku. S neutuchajícím elánem ještě dnes navštěvuje školy, dobře si vědoma toho, že posledních žijících svědků stále ubývá. Věřící, že pravda nikdy nesmí upadnout v zapomnění a nikomu nesmí být dána záminka, aby mohl tvrdit, že nic takového o válečných hrůzách neslyšel.

Ruth Fayon se snaží předat štafetu mladším generacím, a za tím účelem pravidelně spolupracuje s organizací CICAD (Mezikomunitní koordinační výbor proti antisemitismu a hanobením), která pořádá edukativní zájezdy pro učitele do Osvětimi a dalších míst spojených s holocaustem. Prostřednictvím takto poučených pedagogů je možné

dále bojovat proti zapomenutí a především proti popírání holocaustu.

Francis Raymond Wahl

Na chvíli se vrátíme k muži, který Ruth předal jménem francouzského prezidenta Řád čestné legie. Francis Raymond Wahl je známou osobností ženevské židovské komunity. Je významným a úspěšným finančním poradcem, ředitelem společnosti Photo-Me International v Londýně a ředitelem Nadace Dan Davida, která je jedním z největších sponzorů University v Tel Avivu. Je zakladatelem neziskové organizace CICAD a založil též Ženevskou liberální židovskou komunitu v Ženevě. Za svou veřejnou činnost se stal v roce 1992 rytířem Řádu za zásluhy a v roce 1999 rytířem Řádu čestné legie. A shodou okolností je i dobrým přítelem Ruth Fayon.

Ruth Fayon v Ženevě

Ruth je členkou CIG (Communauté israélite de Genève), která je jakousi obdobou pražské obce. Obec je to sice ortodoxní, ale jejími členy jsou i Židé liberální až ortodoxní, někteří z těchto liberálů jsou i členy CILG (Communauté israélite libérale de Genève), v jehož výboru dlouhá léta zasedal člen pražské obce a náš přítel Karel Wiener. A Ruth byla v minulosti dokonce členkou výboru CIG – měla na starost sociální služby. Je také srdcem komise, která každoročně organizuje ženevské Jom-ha šoa.

Její pozoruhodná životní dráha dosáhla nyní, když jí bylo uděleno vysoké státní vyznamenání, zaslouženého uznání. Také děti Ruth Fayonové vystoupily na oslavě spojené s udělením Řádu a prohlásily, že se o ni dělí už více než třicet let s mnoha generacemi žáků a studentů. Pro ně zůstane navždy milovanou „Jidiše mame“, která jim vštěpila hodnoty, jimiž se po celý svůj dospělý život řídí – lásku a toleranci. Její dcera ve svém projevu prohlásila, že ona i její sourozenci si přejí pokračovat v matčině boji za uchování paměti. Ztráta identity, kterou Ruth poznala, když jí bylo na předloktí vytetováno číslo, se už nesmí opakovat. V závěru své řeči prohlásila: „*Toto vyznamenání je úžasným zadostiučiněním tváří v tvář všem, kteří pojali úmysl vyhladit židovský národ.*“

► **Milan Kalina** pomocí textu z HAYOM (časopis ženevské liberální komunity) a informací dr. Dany Lieblkové a Karla Wienera.

180 LET SYNAGOGY VE ČKYNI

Společnost pro obnovu synagogy ve Čkyňi spolu s obecním úřadem zvou na oslavu 180 let místní synagogy s programem:

Sobota 17. května

- **Přijetí hostů starostou obce Ing. Stanislavem Chvalem** (obecní úřad – 15.30 h)
- **Odpolední modlitba se čtením z Tóry (mincha).** Bohoslužbu vede a zpívá kantor ŽO v Liberci Michal Foršt (synagoga – 16.30 h)
- **Malé hudební matiné** – Viktor Bytschek, virtuos na bajan, člen Pražského filharmonického sboru (synagoga – 17.15 h)

Neděle 18. května

- **Projev PhDr. Jana Podlešáka** o historii čkyňské židovské komunity a její synagogy v letech 1828–2008 (synagoga – 14 h) předání daru na obnovu synagogy panem A. Woodlem (USA), poděkování dárcům, kteří podpořili opravu synagogy, odchod na židovský hřbitov (v případě nepříznivého počasí se pokračuje v synagoze)
- **Uctění památky umučených Židů ze Čkyňska Hazkarat nešamot** (Vzpomínka na duše), čtení jmen obětí (židovský hřbitov – 16.30 h)

Bohoslužba se bude konat v synagoze po více než 100 letech

V obci Čkyňe je doloženo židovské osídlení od poloviny 16. století. Synagoga v klasicistním slohu byla postavena v roce 1828, aby nahradila starší stavbu. Bohoslužby se v ní konaly jen do první světové války, později byla užívána k různým civilním účelům. Pravděpodobným důvodem bylo přesunutí sídla židovské náboženské obce v roce 1897 do Vimperka. Ve Čkyňi se narodil první předseda Národní jednoty česko-židovské, poslanec říšské rady ve Vídni a profesor právnické fakulty Univerzity Karlovy JUDr. Alois Zucker (1842–1906).

Výbor pro odškodnění romského holocaustu pořádá:

PIETNÍ AKT ROMSKÝM OBĚTEM NACISMU

v úterý 13. května 2008 od 12 hodin

v Letech u Písku (na nouzovém pohřebišti u pomníku za vepřínem)

Program: položení věnců k pomníku a mše svatá, projevy: Čeněk Růžička (předseda VPORH), Džamila Stehlíková (ministryně vlády ČR pro menšiny a lidská práva), Romani Rose (předseda Ústřední rady německých Sintů a Romů), Felix Kolmer (místopředseda Mezinárodního osvětinského výboru), položení věnců k pomníku na farním hřbitově v Mirovicích u Písku v 14.30 hodin.

Projekt je finančně podpořen z prostředků Nadačního fondu obětem holocaustu.

ČEKÁ NA VÁS DOBRÁ ŠANCE

Hledáme nejlepší/ho kandidáta/ku na pozici vedoucí/ho Taglitu na cestu do Izraele v termínu 3.-13. srpna 2008 s možností zůstat v Izraeli déle (prodloužení letenky až o další měsíc). Předpoklady, které bys měl/a splnit:

- skvěle mluvit anglicky (další jazyk, především hebrejščina, výhodou),
- mít organizační schopnosti,
- být aktivní v některé z židovských organizací nebo obcí,
- chtít se podílet na přípravném programu (před Taglitem) pro účastníky a po návratu z Izraele dále spolupracovat na jejich zapojení do „židovského života“...

Pokud tě nabídka oslovila a máš zájem, pošli krátký motivační dopis (max. 500 slov) a CV na dani-prague@seznam.cz. Kontakt: Dani Kolský, 776 176 417, Jáchymova 3, Praha 1.

Liga proti antisemitismu pořádá veřejnou sbírku na vybavení Památníku Terezín zabezpečovacím zařízením.

Domníváme se, že je nutné, aby se ochrany památníku ujala tímto způsobem demokratická veřejnost a aby se případně vnučené „ochrany“ nebo různé podmiňované „sponzorských darů“ svévolně neujímala některá z politických stran za účelem svého zviditelnění. Proto prosíme o širokou podporu. Každá, byť malá částka, kterou zašlete na zabezpečení Památníku Terezín, pomůže udržet toto pietní místo v důstojném stavu.

**Své finanční příspěvky
posílejte prosím na tento účet
Památníku Terezín:
1532-471/0100,
Komerční banka Litoměřice**

BENEFIČNÍ VEČER V PRIMÁTORSKÉ REZIDENCI

*Primátor hlavního města Prahy
Pavel Bém a český výbor
KKL-JNF (Židovský národní fond)
zvou u příležitosti 60. výročí
založení Státu Izrael všechny
přátele Izraele
na slavnostní benefiční večer
do Rezidence primátora,
Mariánské náměstí 2, Praha 1*

**v neděli 25. 5.
v 18 h**

Vstupenky v ceně 750 Kč v kanceláři
KKL, Jáchymova 3, Praha 1,
e-mail: zosa@email.cz

Z důvodů omezené kapacity prosíme
o včasnou rezervaci. Veškerý výtěžek
tohoto večera bude použit na
rozšíření Českého lesa v Izraeli.

TEPLICKÁ OBEC OCENILA DÁRCE

Česká pobočka KKL-JNF (Židovského národního fondu) s velkou úctou a radostí oznamuje, že letos 10. dubna byl předán Ing. Tiboru Farkašovi pamětní diplom za velkou peněžní sumu, kterou daroval Českému lesu v Izraeli. Slavnostní ceremonie se mimo členů teplické obce a jejího vedení zúčastnili i zástupci českého výboru KKL-JNF spolu s prezidentem JUDr. Michalem Pacovským, představitel města a kraje. Tiboru Farkašovi, který nás všechny dojal vyprávěním o svém životě, poděkovala i poslankyně Ing. Hana Orgoníková. Rozšířením Českého lesa bráníme postupu pouště Negev.

Příspěvek na teplický aron ha-kodeš

V sobotu 19. dubna, v průběhu oslavy svátku Pesach na Židovské obci v Teplicích, došlo k významné a radostné události. Představitel České unie židovské mládeže Zita Adamová a David Kraus předali peněžitý dar ve výši 15 000 Kč jako příspěvek židovské mládeže do sbírky na nový aron ha-kodeš pro teplickou modlitebnu.

Oldřich Látal, předseda představenstva ŽOT

SBÍRKA NA ARON HA-KODEŠ

Vážení a milí přátelé, Židovská obec v Teplicích dlouhodobě usiluje o obohacení svého náboženského i kulturního života, jehož nedílnou součástí jsou i časté návštěvy synagogy. Tam se pak společně radujeme ze své duchovní souměřitelnosti. Největší poklad, naše Tóry, jsou však uloženy v technicky vyhovujícím, ale esteticky zcela nevhodném aron ha-kodeš, který byl instalován v padesátých letech jako dočasné provizorium. Po dlouhých desetiletích oficiální nepřítomnosti můžeme nyní svobodně jednat, a proto jsme se rozhodly toto nedůstojné provizorium nahradit novým svatostánkem, který by odpovídal interiéru synagogy a měl veškeré náležitosti, které přísluší funkci svatostánku. Předpokládané náklady činí sto tisíc korun, které chceme získat vyhlášenou sbírkou. Jako první do této sbírky přispíváme základním vkladem a vyzýváme všechny členy naší židovské obce, její příznivce a všechny naše přátele v jiných obcích, aby se laskavě k této bohu libé sbírce připojili jakoukoliv částkou.

*Děkujeme všem jménem obce za projevenou přízeň a srdečně zdravíme.
Judita Augustová a Vendula Látalová*

Česká spořitelna v Teplicích
č. ú. 1061067369/0800,
variabilní symbol 1267
(do textu uveďte prosím své
jméno a heslo „ARON“)

BERLÍN a WANNSEE

*poznávací výlet pro děti
od 9 do 18 let*

19.– 22. června

Program: prohlídka města, návštěva muzeí, výlet do Wannsee

Cena: 2500 Kč* na osobu zahrnuje: dopravu, ubytování, jídlo a vstupy do muzeí. Nezahrnuje: kapesné a cestovní pojištění

**Zájemci, necht' se přihlásí
do pátku 23. května na
e-mail: elende@volny.cz**

Důležité upozornění: rezervaci, prosím, považujte za závaznou!!! (Zahraniční zájezdy jsou náročné na storno poplatky za ubytování i dopravu.)

**Těšíme se na společný výlet
Bejt Elend!**

* výlet je dotován z příspěvku FZO ČR

*World Union for Progressive Judaism, Bejt Simcha
a Židovská obec Liberec vás srdečně zvou na:*

II. REFORMNÍ ŠABATON

18.–20. července 2008 v Liberci

Program:

Pátek 18. 7. odjezd z Prahy v 16 hodin, recepce, slavnostní zahájení a uvedení nového progresivního siduru, Kabalat šabat v liberecké synagoze, společná večeře, výuka izraelských tanců.

Sobota 19. 7. šachrit v liberecké synagoze, studium s rabínem Kučerou, společný oběd, panelová diskuse, přednáška prof. Paula Liptze „60 let Státu Izrael: úspěchy a výzvy“, společná večeře, havdala.

Neděle 20. 7. studium s rabínem Kučerou, přednáška dr. Markéty Lhotové „Židé v Liberci a okolí: historie a současnost“, společný oběd, závěrečná diskuse, odjezd v 14.30 h.

Účastnický poplatek 500 Kč zahrnuje ubytování (2 noci), stravování, dopravu autobusem z Prahy a zpět, přednášky.

**Přihlášky na e-mailové adrese: reform@volny.cz
nebo na telefonu 724 027 929 do 13. června.**

A je to opět tu – letní tábor v Szarvasi!

I letos se zúčastníme turnusu, který se koná

10.–22. srpna 2008

(Odjezd v sobotu 9. srpna v pozdních nočních hodinách.)

Přihlášky do 31. května 2008.

Cena je 4000 Kč za 1 dítě + kapesné + cestovní pojištění. Platba do 31. června 2008.

Číslo účtu u KB: 86-8962750247/0100, var. symbol: rodné číslo dítěte.
Podrobnější informace o odjezdu vám zašleme do konce června.

Informace: Jitka 603 168 427.

Těšíme se na vás! Szarvas Team

KULTURNÍ PROGRAM KVĚTEN 2008

Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze

Maiselova 15, 110 00 Praha 1, 3. patro

tel.: 222 325 172, fax: 222 318 856

www.jewishmuseum.cz, education@jewishmuseum.cz

(Spojení: metro A, tram 18 – stanice Staroměstská; tram 17, bus 133 – stanice Právnická fakulta)

pondělí 12. 5. v 18 h

„*Emancipace od židů*“ Prezentace nové knihy Michala Frankla o českém antisemitismu na konci 19. století spojená s diskusí s autorem. Uvádí Petr Brod.

úterý 13. 5. v 18 h

Děti Maislovky – židovství v čase politického tání. Přednáška dr. Aleny Heitlingerové (Katedra sociologie, Trent University, Peterborough, Ontario, Kanada), autorky knihy „Ve stínu holocaustu a komunismu“ o generaci českých a slovenských židů, kteří dosáhli dospělosti v 60. letech.

středa 14. 5. v 18 h

60. výročí vyhlášení nezávislosti Státu Izrael – Počátky sionismu a vznik Izraele. Přednáška rabína Rona Hoffberga (Masorti Česká republika). Anglicky s tlumočením do češtiny.

čtvrtek 15. 5. v 18 h

Maimonidových třináct článků víry. Cyklus přednášek vrchního zemského a pražského rabína Karola Efraima Sidona. *Článek osmý: V naprosté věrnosti věřím, že celá Tóra, nacházející se dnes v našich rukách, je identická s tou, jež byla dána našemu učiteli Mošemu, mír s ním.*

pondělí 19. 5. v 18 h

Pojďme spolu do muzea... Povídání s pracovníky Židovského muzea v Praze o jejich práci. *Část 4. – oddělení holocaustu.* Jana Šplíchalová – vedoucí oddělení, Anita Franková – kurátor archivu oddělení holocaustu. Moderuje Petr Brod.

VKC Židovského muzea v Praze, pobočka Brno

tř. Kpt. Jaroše 3, 602 00 Brno, tel.: 544 509 651, fax: 544 509 652
www.jewishmuseum.cz/brno, brno@jewishmuseum.cz

úterý 13. 5. v 19 h

Frederick Loewe (1901–1988) – posledních pořad o autorovi, který, i kdyby nena-psal nic jiného než My Fair Lady, vstoupil by do síně slávy. Další díl z cyklu „*Hudebníci z diaspor*“ s podtitulem „*Slavní židovští skladatelé Broadwaye a Hollywoodu*“ uvede Mga. Jan Beránek.

neděle 18. 5. v 15 h

Izraelský den – nedělní dílna pro rodiče s dětmi. V tomto měsíci si připomeneme 60. výročí vzniku Státu Izrael, Den památky obětí izraelských válek a Den nezávislosti Izraele. Vyrobíme si izraelskou vlajku, naučíme se společně izraelskou hymnu, píseň Jeruzalém ze zlata a zatančíme si některý z izraelských kolových tanců. *Vstupné 30 Kč*

úterý 20. 5. v 18 h

Ruth Bondyová: *Drobné útěchy.* Spisovatelka a překladatelka českého původu žijící v Izraeli uvádí svou novou knihu.

středa 21. 5. v 18 h

Arnošt Goldflam: autorské čtení ze hry *Doma u Hitlerů* (nominované na Cenu Alfréda Radoka 2008 v kategorii nejlepší česká hra roku). Součást *Bienále Kafka / Borges – Praha / Buenos Aires.*

čtvrtek 22. 5. v 18 h

Máme opravdu duši? – Vývoj konceptu duše v židovství, část 2. Přednáška dr. Tomáše Kučery, rabína mnichovské liberální komunity Beth Shalom. Vývoj pojmu v chronologii židovských pramenů od Tóry po současnost. Cyklus *Židovství a etika.*

pondělí 26. 5. v 18 h

PhDr. Blanka Soukupová, CSc. (Fakulta humanitních studií UK Praha). *Židovské náboženské obce v českých zemích mezi judaismem a lojalitou k režimu.* Přednáška z cyklu *Židovská menšina v Československu v poválečných letech.*

středa 28. 5. v 18 h

Ženy v Bibli, ženy dnes. Díl XV. Židovská feministická teologie: jednota a rozmanitost (Judith Plaskow, Lynn Gottlieb, Blu Greenberg, Shoni Labowitz) – část 1. Hrdinky Tanachu v podání tradičních rabínských komentátorů a současných feministických komentátorek. Cyklus přednášek hebraistky Terezie Dubinové, Ph.D.

středa 21. 5. v 17 h

Šedesát let izraelsko-československých vztahů – přednáška Ziva Neva Kulmana, rady Izraelského velvyslanectví, k 60. výročí založení Státu Izrael.

čtvrtek 22. 5. v 19 h

Olga Sommerová – neformální beseda spojená s promítáním ukázek z tvorby této přední české režisérky. Olga Sommerová absolvovala katedru dokumentární tvorby v roce 1977. Její poslední dokumentární film *Sedm světél* mapuje příběh sedmi žen, které byly v době holocaustu v koncentračních táborech nebo sloužily v zahraniční armádě. Film měl premiéru v dubnu, 1. května jej uvede Česká televize na programu ČT2. Besedu s O. Sommerovou bude moderovat

čtvrtek 29. 5. v 18 h

Blízký východ včera a dnes. Historie, současnost a souvislosti. Geografie, kultura a náboženství. *Izrael – Mea Shearim.* Tudy čas kráčí dvakrát pomaleji. Cyklus přednášek Ing. Jana Neubauera doprovázený projekcí fotografií.

NEDĚLNÍ PROGRAM PRO DĚTI A JEJICH RODIČE:

11. května 2008 ve 14 h

Noemova archa: Arje musí zkontrolovat, jestli všechna zvířátka nastoupila do archy, a ta, co se ztratila, najít na Starém židovském hřbitově. *Prohlídka: Starý židovský hřbitov Jednotné vstupné 40 Kč*

VÝSTAVY VE VKC:

Ivan Prokop: *Devět židovských cest – procházky po památkách Čech, Moravy a Slezska.* Výstava fotografií, které vznikly jako ilustrace k připravovanému obrazovému průvodci Jiřiny Chrastilové (nakladatelství Paseka). Součást *Bienále Kafka / Borges – Praha / Buenos Aires;* ve spolupráci se Společností Franze Kafky. Od 30. dubna do 12. června 2008.

Neztratit víru v člověka... Protektorát očima židovských dětí a zmizelí sousedé / Pocta dětským obětem holocaustu – stálá expozice kopií putovních výstav VKC. (Výstavy jsou otevřeny pro veřejnost po-čt 10–16 h, pá 10–15 h. Sály je přístupny vždy 20 minut před zahájením programu. 15 minut po začátku programu není vstup do Vzdělávacích a kulturních center povolen. Nenlí uvedeno jinak, vstupné je 20 Kč.)

Erika Bezdíčková, jedna z postav tohoto dokumentu. Pořádáno ve spolupráci se Židovskou obcí Brno.

úterý 27. 5. v 19 h

Heinrich Böll: Hodina v rodném městě (1962). Překlad a režie Josef Červinka. Osoby a obsazení: Chrantox (Karel Höger), nosič (Bohuš Záhorský) a další. Inscenace, léta považovaná za ztracenou, vypráví příběh muže, který se shodou okolností musí konfrontovat se svou předválečnou minulostí, se světem svého dospívání ve svém rodném městě. Stejný text byl natočen v roce 1991. Tehdy se mělo za to, že se původní nahrávka nedochovala. V rámci cyklu poslechový pořadů „Desetkrát Josef Červinka“ uvádí Mgr. Přemysl Hnilička.

Židovská obec v Praze
společenský sál, Maiselova 18

Sefardské a jidiš písně v podání kanadské dvojice

**JUDITH COHEN
&
TAMAR COHEN ADAMS**

pondělí 26. května v 15.30 hodin

PODVEČER YVONNE PŘENOSILOVÉ

*Každý věk má své, a pokud se nebudeme stylizovat
do role dvacetiletého diblíka, ale užijeme si svou zralost,
bude nám fajn a budeme krásné.*

PETRA ČERNOCKÁ

*není jen Saxana, ale také výborná zpěvačka,
což nám dokáže za doprovodu Jiřího Pracného.*

úterý 3. června v 15 hodin

VKC Židovského muzea v Praze, pobočka Brno

čtvrtek 29. 5. v 18 h

**Stanislav Motl: Pátrání po nacistických
válečných zločincích...** – beseda s pražským novinářem a reportérem. **Stanislav Motl** (1952) vystudoval Fakultu žurnalistiky UK a postupně se stal jedním z našich nejuznávanějších novinářů. Jeho životním tématem, kterému se začal věnovat už v časopisu Reflex a pak také v televizním pořadu Na vlastní oči, je holocaust a pátrání po nepotrestaných nacistických zločincích. Jeho zásluhou se naše veřejnost dozvěděla např. o terezínském dozorcí SS Antonu Mallothovi... *Vstupné 20 Kč*

VÝSTAVA: Celý květen bude probíhat v sále výstava obrazů nazvaná *Životní ragtime Pavly Estreicherové-Weiszové-Ková-*

čové. Již před válkou se zapojila do odboje, v roce 1942 s manželem Pavlem Weiszem neuposlechla příkazu k nástupu do transportu. Podařil se jí útěk do Maďarska a později na Slovensko, kde žila pod falešnou identitou a plnila úkoly partyzánské spojky se čtyřletou dcerou a malým synkem v náručí... Věnuje se krajinné a figurální malbě, její tvorbu lze spatřit v několika pražských galeriích.

KONCERT:

čtvrtek 8. května v 15.30 h: Collegium musicum Brno – Le-El Elim (Bohu všemohoucímu) – koncert židovské barokní hudby, pořádáný při příležitosti 60. výročí vzniku Státu Izrael a Dne osvobození ve spolupráci se Židovskou obcí Brno, se koná v synagoze, Skořepka 13.

Mimořádný a jediný koncert v České republice!

*Světově uznávaná zpěvačka
a její tvorba inspirovaná Blízkým
východem*

Jill Rogoff

(Izrael)

úterý 13. května

Španělská synagoga, 16.30 h

PROGRAM: Skalerika de oro (Jeruzalém), Yo me namori d'un ayre (Balkán), Lekha dodi (Etiopie), Shlof, mayn feygele (Polsko), Ahot ketana (Španělsko/Itálie), Yafutzu oyvekha (Itálie), Ay felek (Kurdistán), La serena (Balkán), Noches, Noches (Balkán), La mala suegra (Jeruzalém), A la una yo nasi (Španělsko/Turecko), Nani, nani (Balkán), Una ija tiene el rey (Španělsko), Had gadya (Rumunsko), Ha'ayara shel Tuvia (autor Dubi Seltzer), Ya shijara (Jemen), Racheli (autor Jill Rogoff), El hamidbar (Izrael), Los días del mulino (autor Jill Rogoff/M. Koén-Sarano), Hakhnisini tahat knafech, Ir me kero madre a Yerushalayim (Turecko), Yefe nof (autor Jill Rogoff; Rabbi Y. Halevi)

**Speciálně pro návštěvníky
a hosty pořadu Káva o čtvrté,
k 60. výročí Státu Izrael**

Na tento koncert obdrží pozvánku všichni hosté Kávy o čtvrté od roku 2005.

Připravil a moderuje: Honza Neubauer
jan@neub.biz • 602 364 682

AKCE KKL-JNF K 60. VÝROČÍ IZRAELE

Ve spolupráci s dalšími
organizacemi připravujeme
následující:

Pondělí 12. 5. 2008

Den KKL-JNF a Lauderových škol pro Hagibor (Sochnut a Lesy ČR), sázení stromu a další program

Pondělí 19. 5. 2005

STROMY PRO IZRAEL – Galerie Jazzová sekce, Valdštejnská 14, výstava o KKL, kresby dětí Lauderových škol a výzdoba od Lesů ČR, Sochnutu Praha

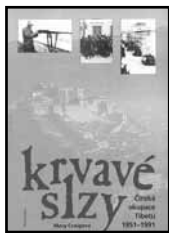
Pátek 23. 5. 2008

Na Ministerstvu obrany pod záštitou paní ministryně Parkanové bude uvedena do světa kniha vydaná KKL-JNF – Vzpomínky generála Kahalaniho – motto: Kde rostou stromy, tanky neprojedou.

Informace o KKL-JNF

na e-mailu: zosa@email.cz,
tel.: 224 810 099 a 602 703 653.

LITERATURA NEJEN S DAVIDOVOU HVĚZDOU

Tibet, Tibet, Tibet. Není prakticky dne, abychom nebyli v médiích konfrontováni s větší či menší zmínkou o této vzdálené krásné zemi. Blížící se olympijské hry v Číně vyvolaly u Tibeťanů zoufalý pokus upozornit na své postavení okupované země rozsáhlými nepokoji. Čínští vojáci povstání potlačili a rozhořelo se kolo vzájemného obviňování, kde ani světová veřejnost nezůstala stranou. Tibeťané poukazují na neustále probíhající průmyslovou kulturní, náboženskou, ale i demografickou genocidu své země ze strany Číny. Komunističtí předáci z Pekingu naopak vše bagatelizují a lidové nepokoje vydávají za projevy pouhého kriminálního výtržnictví, které je nutno ostře potlačit. A zbytek světa? Ten se nyní rozdělil na zastánce konání Olympijských her v Pekingu, druhá polovina doporučuje hry bojkotovat a přirovnává je k berlínským hrám v roce 1936, které byly nacistickým režimem dokonale propagandisticky zneužity.

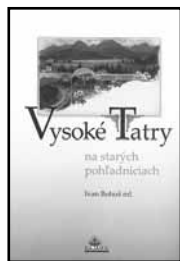
Kdo se chce v této situaci dobře orientovat a získat informace z první ruky, může sáhnout po knize bývalé novinářky a rozhlasové hlasatelky, britské spisovatelky Mary Craigové, která ve své knize *Krvavé slzy*, opatřené podtitulem *Čínská okupace Tibetu 1951–1991*, velmi čtivým způsobem zavádí čtenáře do čínsko-tibetských reálií. Jsme svědky počínajícího čínského násilí, můžeme sledovat horečnou snahu dalajlámy upozornit svět na blížící se katastrofu. K té také došlo a Tibet byl obsazen. Dalajláma odchází do indického exilu, ze kterého pak padesát let zaznívá umírněný hlas prosící svět o podporu znásilněné zemi. Autentická, očitá svědectví britské žurnalistky patří mezi objektivní prameny, ze kterých můžeme čerpat pravdu o celém konfliktu.

Mary Craigová, KRVAVÉ SLZY – ČÍNSKÁ OKUPACE TIBETU 1951–1991, 375 str., Nakladatelství DharmaGaia, Praha

Vysoké Tatry. Kdysi nejvyšší hory Československa jsou nyní chloubou sousední země, ale český zájem o tuto nádhernou přírodní oblast ani po rozdělení republiky nikterak neochabnul. Určitě proto uvítáme

další díl edice *Mestá na starých pohľadnicach*, které vydalo bratislavské nakladatelství Dajama a které nese prostý titul: *Vysoké Tatry na starých pohľadnicach*.

Autor Ivan Bohuš ml. žije a pracuje v Tatranské Lomnici a Vysoké Tatry se staly jeho prioritou. Bohušovým dominantním koníčkem je sbírání pohlednic – filokartie. V knize nám představuje staré pohlednice ze Štrbského plesa, Tatranské Lomnice, Vyšných Hágů, Tatranské Poljanky, Nového, Starého, Horního i Dolního Smokovce, Tatranské kotliny, Hrebienoka a dalších míst. Na pohlednicích jsou nejen krásné hory, ale i tatranské hotely, chaty, kasína, jeskyně, léčebné ústavy, astronomická observatoř, lanovky, parky, jezírka, rozhledny, plovárna, letohrádky atd. A to vše s neopakovatelnou patinou starých dobrých časů, kdy bylo nutné se k večeri převlékat.

Pro starší ročníky se tato kniha stane milou připomínkou několika *ancien régime*, pro ty mladší poučením a jistou inspirací. Dobrý výběr pohlednic je doplněn i kvalitním textem osvětlujícím historii jednotlivých míst a objektů. Doporučuji jako vhodný dárek přátelům a příbuzným v zahraničí, publikace má vedle slovenského textu i německé, anglické a maďarské popisky.

Ivan Bohuš ml., VYSOKÉ TATRY NA STARÝCH POHĚADNICIACH, 95 str., Nakladatelství Dajama, Bratislava 2008

...na základě svrchu uvedených informací žádáme soudruha ministra, aby Rudolfa Margolia, náměstka ministra zahraničního obchodu, narozeného 31. srpna 1913 v Praze, bytem Veverkova 6, Praha, zodpovědného za československý obchod s kapitalistickou cizinou, dal zatknout a vyslechnout... Tak zní závěr zprávy podepsané štrž. Aloisem Šťastným z III. úseku Ministerstva národní bezpečnosti. Rudolf Margolius byl tedy zatčen, vyslechnut a v inscenovaném procesu skupiny kolem Rudolfa Slánského odsouzen k trestu smrti.

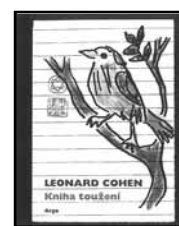
Půl století po smrti svého otce se Ivan Margolius rozhodl pátrat v sobě, ve vzpomínkách příbuzných, v rodinných i úředních dokumentech a vytvořit portrét nevinného

zavražděného člověka, zachytit historii své rodiny, odkryt vlastní kořeny, zjistit, nakolik se rodinná historie odráží v jeho vlastním životě. Pozadím jeho pátrání jsou dějiny Evropy dvacátého století, zejména dvě období, která jeho rodinu poznamenala nejhůře – holocaust a padesátá léta se svým politicky podporovaným antisemitismem a politickými procesy.

Josef Škvorecký o této knize napsal: „*Archetypální příběh dvacátého století se tu proplétá s vyprávěním o Čechách, o Praze, které připomíná proud vědomí, a v němž jsou rozptýleny skvostné ukázky z děl největších básníků 20. století. Vyprávění tak plyne jako Eliotova Temže, nesoucí úločky tragických životů, hrůz, záblesky krásy a projevy lásky – to vše na pozadí lidské nelidskosti.*“

Ivan Margolius, PRAHA ZA ZRCADLEM, 340 str., Nakladatelství Argo, Praha 2007

Kanadský písničkář a básník **Leonard Cohen** (1934 Montreal, Kanada), nositel nejvyššího kanadského čestného vyznamenání – Řádu Kanady, uvedený do kanadské hudební síně slávy, započal svou kariéru před padesáti lety, a právě sbírkou básní. V roce 1956 mu vyšla kniha *Porovnejme si*

mytologie, po níž následovala básnická kniha *Kořenka země* a dva romány *Oblíbená hra* a *Nádherní poražení* – dílo, které bylo kvůli příliš popisné erotice zprvu přijato s rozpaky, se posléze zařadilo mezi nejlepší romány šedesátých let. Hned nato v roce 1967 vydal Cohen své první hudební album *Písň Leonarda Cohena*, jež odstartovalo jeho písničkářskou kariéru, která postupně zastínila jeho dráhu literární.

Cohenovo básnické dílo není v Čechách neznámé a má dostatek obdivovatelů. Připomínám, že v češtině vyšly jeho sbírky *Smrt muže, který patřil jedné ženě* (1978), *Výbor z poesie* (1998), *Knihy milosrdenství* (1984), *Hudba neznámého* (1993), *Květiny pro Hitlera* (1964). Kniha *Toužení* je výsledkem Cohenovy dvacetileté práce. Básničky, pís-

► ničky, říkánky, aforismy, ale i ilustrace a jakési malůvky „jen tak“ vznikaly postupně v klášteře Mt. Baldy, v Los Angeles, v Montrealu a v indické Mombaji. Dokonce i grafická podoba této knihy je Cohenova práce.

Tento „kanadský Bob Dylan“ je nejen básníkem a spisovatelem, ale i dobrým zpěvákem. Na hudební scéně vstoupil až v roce 1966, kdy Američanka Judy Collins nahrála píseň Suzanne, která se poté stala nejznámější Cohenovou skladbou. Téhož roku vystupuje i na folkovém festivalu v Newportu, a především v Anglii získávají úspěch jeho první dvě alba. Muzikantsky byl ovlivněn nejen židovskou, francouzskou a španělskou hudbou, ale i folkem a country.

Leonard Cohen, KNIHA TOUŽENÍ, 237 str., Nakladatelství Argo, Praha 2008

Spisovatel **Ota Ulč** je našemu čtenáři znám i z mnoha textů uveřejněných přímo v Maskilu. Jako profesor mezinárodního práva a srovnávacích vládních systémů na univerzitě v Binghamtonu se pustil do několikanásobného cestování po všech kontinentech. Zaznamenal své zkušenosti a poznatky z Indie, Číny, Afriky, Austrálie a Oceánie se soustředěním na osudy našinců v těchto dálavách. Ulč nezapomíná ani na Čechy, kde má své kořeny, a podrobně informuje o Americe, kde se usadil v šedesátých letech.

Jeho postřehy k české současnosti jsou vtípné, bez onoho tak častého vztekání na malém českém dvorečku, ze kterého už není vidět dál za humna. Ve své knize popisuje a srovnává život lidí v různých zemích, jejich možnosti vzdělání a kvalitu životní úrovně, sleduje politické a ekonomické počínání národů ve vyspělých i rozvojových státech, porovnává jejich životní filozofii, kulturu, náboženství, demokratické svobody, přemýšlí i pochybuje, jakými vlastně cestami se pokrok prosazuje. Ota Ulč napsal knihu o globálně složité zeměkouli, kde je stále co objevovat. A propos! Nerad bych zapomněl na vtípnou kresbu zdobící obálku knihy. U kavárenského stolku sedí český lev se zlatou korunou na hlavě a v natažené ruce drží pokladničku v podobě růžového prasátka. Výtvarný doprovod je dílem skvělého Jiřího Slívy, který ví, o čem je řeč, a umí to i namalovat.

Ota Ulč, O ČEM DUMÁ ČESKÁ HLAVA, 316 str., Nakl. Šulc & Švarc, Praha 2008

Nelze jinak než pochválit nakladatelství Argo. Za co? Mám v ruce poslední knížku známé izraelské novinářky, publicistky a překladatelky Ruth Bondyové, kterou nazvala příznačně *Drobné útěchy* (Nechamot katanot). Knížkou krátkých úvah navazuje na svou autobiografickou prózu *Víc štěstí než rozumu* (Švarim šlemim), Argo 2003. „*Psaní je mou terapií i mým zlovykem*,“ říká v úvodu k nové knize autorka. Škála témat

jejích mikroesejů je vsutku široká – patří k nim radosti začínajícího autora, duch konzumní společnosti, život v domě ve společném vlastnictví, četba, ortodoxní judaismus v současném Izraeli i pohled dnešní společnosti na holocaust. Ať píše o čemkoliv, z jejích úvah dýchá nezdolný optimismus a přímo čapkovský smysl pro zdánlivě maličkosti každodenního života.

Ruth Bondyová se narodila v roce 1923 v Praze, byla deportována do Terezína a prošla několika koncentračními tábory. V roce 1948 odjela se skupinou československých dobrovolníků do právě vyhlášeného Státu Izrael, aby bojovala za jeho nezávislost. V Izraeli se usadila natrvalo a stala se známou kulturní pracovnící – novinářkou, publicistkou a překladatelkou české literatury do hebrejštiny. Díky ní zná izraelský čtenář Haška, Čapka, ale také Fuchse, Hrabala či Kunderu. Ovšem i Bondyová je plodnou autorkou, která napsala několik rozsáhlých biografických děl. Je to i u nás přeložený text o terezínském starším J. Edelsteinovi nebo dílo věnované životu izraelského ministra financí P. Rozena či pozoruhodného odbojáře E. Serenim.

Na začátku jsem chválil nakladatelství, a věru je proč. Povedla se moc hezká publikace. Kombinace krémově žluté s modrou na obálce s elegantním podtiskem a dobře řešeným písmem je dílem Libora Batrly. Příjemný je i kvalitní krémový papír a dobře volený řez písma. A když knížku otevřete, tak zavoní...

Ruth Bondyová, DROBNÉ ÚTĚCHY, 148 str., Nakladatelství ARGO, Praha 2008

Jaké bylo Německo v době vlády nacionálního socialismu, je téma, které vzrušuje historiky již dvou generací. Jedním z významných německých badatelů je i Götz Aly

(1947), který je hostujícím profesorem mezioborového studia holocaustu v Institutu Fritze Bauera při univerzitě ve Frankfurtu nad Mohanem. Více než dvacet let se soustavně zabývá historií holocaustu a nacistického období německých dějin, a to nejen jako historik, ale i jako publicista. Knihou *Konečné řešení – Přesun národů a vyhlazení evropských Židů*, Argo 2006, se zařadil mezi renomované autory dějin 20. století, kteří jsou schopni oprostít se od tradičních výkladových schémat. Jeho poslední kniha *Hitlerův národní stát – Loupení, rasová válka a nacionální socialismus* vzbudila mezi historiky i čtenáři nebyvalý ohlas. Jejím ústředním tématem je život obyčejných Němců v letech 1933–1945, přičemž primární důraz je kladen na sociální aspekty nacionálně socialistického režimu a na jeho snahy získat obyčejné Němce na stranu nacistů. Aly systematicky zkoumá zásahy státu do sociální sféry v podobě striktní měnové politiky a v podobě sociálního i zdravotního zabezpečení do té doby bezprizorních mas. Detailně se zabývá daňovou politikou a dochází ke zjištění, že obyčejní Němci nebyli válečnými výdaji nijak zatíženi, a že nacistický režim vědomě veškeré výdaje přenášel na větší, tedy z daní většiny Němců nepocházející zdroje. A právě těmto vnějším zdrojům je věnována druhá, stejně zásadní část knihy. Autor dokazuje, že sociální systém třicátých a počátku čtyřicátých let se do značné míry udržoval využíváním zdrojů z dobytých území, jež byla ekonomicky a hospodářsky vysávána a ruinována, a spolu s tím i prostřednictvím zdanění a zabavení židovského majetku. Z těchto výnosů, stejně jako z výnosů pro Němce výhodných bankovních operací ve vztahu k okolním zemím, profitoval každý loajální Němec, lhostejno, zda se vnitřně ztotožňoval či rozcházel s nacistickou ideologií a propagandou. A právě v této skutečnosti Aly spatřuje hlavní příčinu existence sociálního a ve svém důsledku i politického smíru obyčejných Němců s nacionálně socialistickým režimem, jež ve své podstatě překrývala otázky rasistické a ideologické povahy.

Götz Aly, HITLERŮV NÁRODNÍ STÁT – Loupení, rasová válka a nacionální socialismus, 356 str., ARGO Praha 2007

► Milan Kalina

praktický průvodce židovským rokem

přivítání ŠABATU

Kabalat šabat (neboli přivítání šabatu) – obecně se pod tímto pojmem chápe páteční večerní bohoslužba. Přesně vzato se jedná jen o tu část, která předchází běžné večerní modlitbě a je specifická právě pro páteční večer, kdy vítáme šabat (zahajuje ji známá píseň Jedid nefesh, následuje recitace žalmů a vrcholem je potom píseň Lecha dodi). Po tomto úvodu následuje běžná večerní modlitba (samozřejmě s upravenou verzí *amidy*, určenou právě pro sváteční den).

Jádrem rituálů, které se váží k příchodu šabatu, je však řada požehnání, částečně spojených se svátečním jídlem, částečně zaměřených na rodinu, v jejímž kruhu se ostatně přivítání šabatu tradičně odehrává.

Celý šabat se zahajuje zapálením šabatových svíček (u nás většinou tradičně dvě, což je minimum, ale existují i jiné tradice, například podle počtu dětí v rodině), které provádí zpravidla paní domu nebo jiná žena. Pokud ovšem není žádná žena přítomna, může svíčky zapálit i muž, hlavní je, aby se tak stalo, a to před začátkem šabatu. Postup je následující: nejprve provedeme vlastní zapálení svíček (po začátku šabatu už to nelze provést), potom si zakryjeme oči a **recitujeme požehnání**:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שַׁבָּת.

Baruch ata adonaj, elohejnu, melech ha-olam, ašer kidšanu be-micvotav ve-civanu le-hadlik ner šel šabat.

Požehnán jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, který jsi nás posvětil svými příkazy a přikázal nám zapálit šabatové světlo.

Požehnání, které udělují rodiče dětem (s rukama položenými na skloněné hlavy dětí).

Požehnání synům:

שִׂימָךְ אֱלֹהִים כְּאַפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה.

Jesimcha elohim ke-efrajim ve-chi-mnaše.
Nechť tě Bůh učiní jako Efraima a Menašeho.

Požehnání dcerám:

שִׂימָךְ אֱלֹהִים כְּסָרָה, רִבְקָה, רָחֵל וְלֵאָה.

Jesimech elohim ke-sara, rivka, rachel ve-lea.
Nechť tě Bůh učiní jako Sáru, Rivku, Rachel a Leu.

Pro syny i dcery:

יְבָרְכֶךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ, יְאָר יְיָ פְּנֵינוּ אֱלֵיךָ וַיְחַנֶּךָ. יֵשָׂא יְיָ פְּנֵינוּ אֱלֵיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם.

Jevarechecha ve-jišmerecha, jaer adonaj panav elejcha vi-chunecha, jisa adonaj panav elejcha ve-jasem lecha šalom.

Nechť ti Hospodin požehná a ochrání tě, nechť Hospodin rozjasní svou tvář nad tebou a je k tobě milosrdný, nechť Hospodin obrátí k tobě svou tvář a dá ti mír.

Sváteční jídlo je zahajováno kidušem (tzn. posvěcení). Text má tři části. První nám připomíná, že Hospodin stvořil svět v šesti dnech a sedmý den odpočíval, druhou část tvoří **požehnání nad vínem**:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.

Baruch ata adonaj, elohejnu, melech ha-olam, bore p'ri ha-gafen.
Požehnán buď, Hospodine, Bože náš, Králi světa, který tvoříš plod vinné révy.

Po kiduši následuje ještě požehnání nad chlebem, jímž je o šabat tradičně zaplétaná *chala* neboli *barches*.

Chaly bývají dvě, na připomenutí dvojité porce many, kterou dostávali Izraelité na šabat při putování pouští:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ.

Baruch ata adonaj, elohejnu, melech ha-olam, ha-moci lechem min ha-arec.
Požehnán buď, Hospodine, Bože náš, Králi světa, jenž dáváš vzejít chlebu ze země.

Ve třetí části kiduše pak děkujeme Hospodinu za oddělení a posvěcení židovského lidu a šabatu.

► Připravila Kateřina Weberová

Věstník Maskil – registrace MK ČR č. E 14877

Vydává židovská kongregace Bejt Simcha, přidružený člen Federace židovských obcí ČR, Mánesova 8, 120 00 Praha 2, Česká republika, IČO: 61385735, tel./fax: 222 251 641, 724 027 929, e-mail: redakce.maskil@maskil.cz. Maskil vychází měsíčně za laskavé podpory Ministerstva kultury ČR, Federace židovských obcí v ČR, Nadačního fondu obětem holocaustu a The Dutch Humanitarian Fund (JHF). Zájemci mohou přispět na vydávání věstníku libovolnou částkou na bankovní účet: 86-89595602070100 u Komerční banky, variabilní symbol: 88888 (5x8). Redakce: Milan Kalina, Kateřina Weberová. Redakční rada: Michal Forst, Jitka Nováková. Ilustrace: Lucie Lomová. Předtisková příprava a tisk: Typografické studio Trilabiti, s. r. o., Vodičkova 36, Praha 1. Uzávěrka tohoto čísla 19. 4. 2008. Uzávěrka příštího čísla 19. 5. 2008.